

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jaromír Bönisch

Aktuální úprava doručování v intencích práva na spravedlivý proces

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Aktuální úprava doručování v intencích práva na spravedlivý proces“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 21. 12. 2016

Jaromír Bönisch

Děkuji vedoucí mé diplomové práce JUDr. Renátě Šínové, Ph.D., za podnětné a laskavé vedení a všem, kteří mi při psaní práce pomáhali a podporovali mě.

OBSAH

Úvod	5
1 Význam doručování v právní praxi	7
1.1 Doručování v právní literatuře a judikatuře	7
1.2 Definice doručování	8
2 Aktuální úprava doručování v OSŘ.....	9
3 Stručný přehled současné úpravy doručování v právním řádu	10
3.1 Obecné informace	10
3.2 První krok doručování	10
3.3 Další postup.....	10
3.4 Doručující orgány.....	11
3.5 Adresa pro doručování.....	12
3.6 Druhy doručování.....	13
3.7 Místo uložení	14
3.8 Zvláštní způsoby doručování	15
3.9 Zvrácení důsledků doručení	16
3.10 Zhodnocení současné úpravy doručování	16
4 Doručování po novele OSŘ zákonem č. 7/2009 Sb.	18
4.1 Názory na novelu OSŘ před jejím zavedením	18
4.2 Zkušenosti z doručování po novele OSŘ	19
5 Právo na spravedlivý proces	22
5.1 Nejčastější případy námitek porušení práva na spravedlivý proces při doručování	24
5.1.1 Doručení písemnosti více účastníkům na společnou doručenkou, doručení do rukou jiné osoby než účastníka	24
5.1.2 Náhradní doručení.....	27
5.2 Včasnost doručení v případě opětovného doručení téhož rozhodnutí z hlediska práva na spravedlivý proces	28
5.2.1 Stanovisko „Opětovné doručení nezakládá novou lhůtu“	29
5.2.2 Stanovisko „Opětovné doručení zakládá novou lhůtu“	30

5.3	Záměna jiné osoby za účastníka řízení.....	33
6	Úprava doručování na Slovensku.....	34
7	Problematika doručování výhradně do vlastních rukou adresáta Českou poštou ...	37
	Závěr.....	42
	Bibliografie	45
	Shrnutí	50
	Seznam klíčových slov / List of key words	51

Úvod

Příznám se, že prvotním důvodem výběru tématu byla má osobní zkušenost s doručováním důležitých písemností do vlastních rukou adresáta. Vzhledem k mému fyzickému handicapu, kdy jsem kvůli následkům dětské mozkové obrny upoután na invalidní vozík a navíc se ani nemohu podepsat, mne při jednáních se státními a obecními úřady i soukromými společnostmi zastupují rodiče, jimž jsem formou notářského zápisu udělil generální plnou moc. A právě při doručování písemností Českou poštou jsem narážel často na velké problémy, kdy její pracovníci odmítali tuto plnou moc uznávat, a to především při doručování zásilek do vlastních rukou. Zvláště velké problémy pak dělali v případě zásilek určených do vlastních rukou výhradně jen adresáta. Proto jsem se začal o tuto problematiku zajímat hlouběji a zjistil jsem, že úprava doručování je v českém právním řádu pojednána značně nepřehledně a je roztržena do různých kodexů a zákonů (OSŘ, ZŘS, SŘ, TŘ, DŘ, zákon o poštovních službách).

Že problém nepřehlednosti doručování, a nejen doručování, ale celé procesní úpravy civilního soudního řízení, není jen problémem mým, ale i celé právnické obce, jsem zjistil z vyjádření místopředsedy Nejvyššího soudu a předsedy Komise pro rekodifikaci civilního práva procesního Romana Fialy, jenž chce sjednotit do jediného zákona, jimž by měl být nový občanský soudní řád, všechny typy civilního soudního řízení.¹ Obdobně se vyjadřuje i bývalý místopředseda Městského soudu v Praze a prezident Soudcovské unie České republiky v letech 2002 - 2008, nyní ústavní soudce Jaromír Jirsa.²

V této souvislosti mne napadla myšlenka, že z hlediska běžného občana bez právnického vzdělání by bylo vhodné, aby způsoby a lhůty doručování byly sjednoceny, pokud to bude možné, ve všech typech řízení napříč řády. Při studiu literatury jsem došel k zjištění, že se myšlenka takové úpravy nebrání ani někteří odborníci z akademické sféry³, ani ze sféry soudní.⁴

¹ „Měl by být vytvořen jeden jediný zákon. Jednak je dobré, aby všechna obecná ustanovení a základní zásady byly na jednom místě a promítaly se do relativně samostatných částí zákona. Ještě významnějším důvodem je však kontinuita řízení. Ta je zcela novým přístupem k vedení řízení a myslím si, že by měla lidem velmi ulehčit život“, MALECKÝ, Robert. *Roman Fiala: Doručování písemností je neuralgický bod české justice* [online]. ceska-justice.cz 30. 1. 2015 [cit. 15. 1. 2016]. Dostupný na <<http://www.ceska-justice.cz/2015/01/roman-fiala-cilem-noveho-obcanskeho-soudniho-radu-je-kontinuita-rizeni/>>

² „Nový procesní předpis potřebujeme, protože v tom stávajícím procesním prostředí se nejsou příliš schopni orientovat sami soudci, byť mají nakázáno znát právo, natož účastníci (i ti nezastoupení) či jejich zástupci ...“ JIRSA, Jaromír. *O novém řádu napodruhé (a pravděpodobně ještě ne naposledy)* [online]. pravni prostor.cz, 13. října 2014 [cit. 21. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/k-o-novem-radu-napodruhe-a-pravdepodobne-jeste-ne-naposledy>>.

³ ŠÍNOVÁ, R. Právní úprava doručování ve vybraných procesních předpisech České republiky. Právní fórum, 2011, roč. 8, č. 6, s. 250.

⁴ „Stejně tak lze zatleskat druhé myšlence – na vznik samostatného „zákonu o doručování státních písemností“, do něhož by se soustředila doručovací úprava společná pro trestní, správní, exekuční, sporné i zvláštní řízení“, JIRSA, Jaromír. *O novém řádu napodruhé (a pravděpodobně ještě ne naposledy)* [online]. pravni-prostor.cz, 13. října 2014 [cit. 21. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/k-o-novem-radu-napodruhe-a-pravdepodobne-jeste-ne-naposledy>>.

Ideální by pak bylo, kdyby k takovému sjednocení došlo, vzhledem ke stále většímu pohybu obyvatelstva, i v rámci Evropské unie.

Výkladový cíl mé práce je objektivně recentní, pokusil jsem se zhodnotit úplnost a konzistentnost právní úpravy, určit její nedostatky a následně upozornit na nevhodné postupy v aplikační praxi, kdy jen kvůli nesprávnému doručení nebo nepochopení důsledků doručení mnohdy dochází k porušení práva na spravedlivý proces.

Dílkčím cílem byl rozbor praxe České pošty při doručování písemností do vlastních rukou adresáta, kdy podle mého názoru Česká pošta neuplatňovala správně ve styku se svými zákazníky – fyzickými osobami - ustanovení občanského zákoníku o plné moci, ba přímo ustanovení občanského zákoníku a dalších právních předpisů porušovala, a návrh řešení.

Z hlediska výkladových metod jsem dal přednost metodě teleologické, kterou pro tematiku spravedlivého procesu pokládám za nejvhodnější, neboť pojem spravedlnosti je příliš komplexní na to, abychom ho mohli striktně svázat pouze formálně systematickými argumenty. Využíval jsem přitom především aktuální judikaturu a články v odborných časopisech.

V 1. kapitole práce jsem se zabýval odbornou literaturou a judikaturou věnovanou doručování a definicemi doručování. Ve 2. kapitole jsem stručně nastínil aktuální úpravu doručování v OSŘ a ve 3. kapitole jsem provedl stručný přehled současné úpravy doručování v právním řádu s cílem upozornit na vadnost, nejednotnost a roztržitost úpravy. Tato kapitola je psána převážně deskriptivně, pro komplexní rozbor právní úpravy doručování v jednotlivých právních předpisech však není v diplomové práci dostatečný prostor. Ve 4. kapitole jsem se věnoval názorům právnické veřejnosti na novelu OSŘ v roce 2009 před jejím zavedením a na aktuálním judikátu Ústavního soudu ukázal, že zkušenosti z praxe po novele kromě pozitivních přínosů potvrdily i obavy některých autorů z umožnění čistě formalistického rozhodování soudů. Právě rozpor mezi formalistickým přístupem k soudním případům a právem jejich účastníků na spravedlivý proces jsem se pak zabýval v 5. kapitole, v níž jsem mimo jiné upozornil i na zcela jiné posuzování opětovného doručení z hlediska založení nové lhůty ve starší a nové judikatuře. V 6. kapitole jsem porovnal novou slovenskou úpravu doručování s úpravou českou, kdy jsem došel k názoru, že především doručování do datových schránek nebo na elektronickou adresu je na Slovensku upraveno lépe. Řešením otázky, zda Česká pošta postupuje při doručování výhradně do vlastních rukou adresáta právně korektně, jsem se zabýval v 7. kapitole. V závěru jsem pak z rozboru zbytečné roztržitosti právní úpravy doručování a z praktických zkušeností s doručováním vyvodil návrhy de lege ferenda na úpravu doručování s využitím prvků aktuální slovenské úpravy civilního procesu.

1 Význam doručování v právní praxi

1.1 Doručování v právní literatuře a judikatuře

Přestože je doručování jedním z citlivých bodů současné právní praxe, nevěnují mu učebnice procesního práva příliš pozornost. Vzhledem k tomu, že práci obhajuji na katedře soukromého práva, zaměřil jsem se při vyhledávání literatury především na literaturu k procesnímu právu civilnímu. V 7. aktualizovaném vydání učebnice „Civilní právo procesní“ profesorky Winterové a kol.⁵ je vždy stručně zmíněno popisným způsobem v jednotlivých fázích civilního procesu, o něco větší pozornost je mu věnována u autorů působících převážně na poli olomoucké právní fakulty⁶, kde je doručování vzhledem k jiné logické stavbě učebnice pojednáno přehledně v jednom celku na stranách 93 - 108.

K tématu doručování existují dvě publikace vydané v roce 2009 těsně po novele OSŘ - Doručování v civilním soudním řízení (autorky Šínová, R., Bartoníčková, K., Křiváčková, J., Kovářová Kochová, I.) a Doručování v soudním řízení (autoři Svoboda, K., Suk, M., Zeman, P.), které zatím nebyly aktualizovány.

Názory na problematiku doručování jsem mohl také čerpat z komentářů k občanskému soudnímu řádu, které vyšly po jeho novelizaci zákonem č. 7/2009 Sb. v nakladatelstvích C. H. Beck (2009 – L. Drápal, J. Bureš; 2013 – K. Svoboda, P. Smolík, J. Levý, R. Šínová a kol.), a Wolters Kluwer ČR (2009 - L. David, F. Ištváněk, N. Javůrková, M. Kasíková, P. Lavický a kol.).

Ani v odborných časopisech není téma doručování v civilním procesu kupodivu příliš frekventováno, ač je doručování, jak jsem uvedl výše, považováno jako palčivý problém. Jako rozsahem nevelký, zato obsahem zásadní se mi pro srovnání úpravy doručování v procesních kodexech jeví článek Renáty Šínové Právní úprava doručování ve vybraných procesních předpisech České republiky uveřejněný v roce 2011 v Právním fóru č. 6.

Judikatura k problematice doručování je velmi bohatá, při hlubším prozkoumání jsem však zjistil, že převážná většina se týká správního řízení a správního soudnictví. Avšak ani judikatury týkající se civilního soudnictví, ze které jsem se snažil vycházet, není málo. Zde jsem hlavně čerpal ze sborníků komentované judikatury vydávaných společností ATLAS consulting, jejíž právníkový informační systém Codexis mi byl také vydatným zdrojem informací.

⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 7. aktualizované vydání. Praha: Linde, a. s., 2014, 624 s.

⁶ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, 458 s.

1.2 Definice doručování

Aby mohlo být realizováno právo na spravedlivé projednání záležitosti nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, veřejně a v přiměřené lhůtě, je nutno zajistit informovanost účastníka, osob zúčastněných na řízení, dožádaného soudu i jiných subjektů, o úkonech soudu.

V prvé řadě je třeba si uvědomit, že v procesním právu je doručování procesním úkonem soudu, pro který existuje striktně předepsaný soubor pravidel, kdežto v hmotném právu pro dojití návrhu postačuje, aby se dostal do sféry adresáta. Pod pojmem doručení do sféry adresáta se pak rozumí možnost adresáta se s návrhem seznámit.⁷ OSŘ neobsahoval, a ani po tzv. souhrnné novele zákonem č. 7/2009 Sb. neobsahuje legální definici doručování. V literatuře pak můžeme najít její různé definice. Tak např. K. Svoboda míní, že „Soudním doručováním rozumíme zákonem stanovený postup, na jehož základě je soud povinen uzavřít, že doručovaná soudní písemnost byla dodána do dispozice adresáta.“⁸ Podle jejího autora pak není podstatné, zda si adresát písemnost skutečně převzal (tzv. náhradní doručení), stačí, když písemnost došla na jeho tzv. adresu pro doručování, případně do jeho datové schránky.⁹ Tato definice zdůrazňuje vysokou formalizovanost doručování, nepostihuje však všechny situace, k nimž může dojít, např. úmrtí účastníka, jemuž je poslána zásilka.

S jinou definicí doručování se setkáme v komentáři L. Drápala k občanskému soudnímu řádu, kde se uvádí: „Doručováním se má v občanském soudním řízení na mysli doručení vyhotovení rozhodnutí, předvolání nebo jiné listiny stanoveným adresátům způsobem předepsaným v občanském soudním řádu.“¹⁰, což zavání tautologií.

Pro potřeby této práce můžeme převzít definici P. Hlavsy, jenž považuje doručování za „činnost soudu, jejímž cílem je, aby se účastníkům řízení (osobám zúčastněným na řízení), jakož i PO a FO, popř. jiným orgánům, kde si řízení vyžaduje jejich součinnost, dostaly potřebné písemnosti.“¹¹, která podle mého názoru správně postihuje cíl doručování – přenos informací podstatných pro řízení všem v řízení angažovaným subjektům.

Pro případy, kdy naopak účastníci řízení (žalující a žalovaný) a osoby, které při řízení spolupůsobí (svědci, znalci), doručují soudu (např. podávají žalobu, vyjádření k žalobě, svědectví), je procesním institutem podání.

⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 570 odst. 1: „Právní jednání působí vůči nepřítomné osobě od okamžiku, kdy jí projev vůle dojde; zmaří-li vědomě druhá strana dojití, platí, že řádně došlo.“

⁸ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. *Doručování v soudním řízení*. Linde Praha, a. s., 2009, s. 11.

⁹ Tamtéž

¹⁰ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 296.

¹¹ HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, soudní řád správní a předpisy související s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*. 5. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 10. 2008. Linde Praha, a. s., 2008, s. 516

2 Aktuální úprava doručování v OSŘ

Konkrétní způsoby doručování v občanskoprávních sporech jsou v OSŘ v aktuálním znění upraveny v § 45. Zákon jako první možnost stanovuje doručení písemnosti soudem při jednání nebo při jiném soudním úkonu (hovoří se o „doručení na místě“ nebo o „doručení krátkou cestou“). Pokud nedojde k doručení touto cestou, doručuje soud písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky.

Pokud není možné doručení do datové schránky, což je nejčastěji případ účastníků sporu - fyzických osob, doručí soud písemnost na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu. V tomto případě pak předseda senátu nařídí doručit ji prostřednictvím doručujícího orgánu, nebo účastníka řízení či jeho zástupce.

Postupy soudu při doručování pak dále upřesňuje Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy č. 37/1992 Sb., a to zejména v § 28a až 28c, a Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org, obsažená ve Sbírce instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti České republiky 1/2002, kterou byl vydán Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

3 Stručný přehled současné úpravy doručování v právním řádu

Pro přehled současné úpravy doručování jsem využil informace z tabulky srovnávající úpravu doručování v občanském soudním řádu (OSŘ), soudním řádu správním (SŘS), trestním řádu (TŘ), správním řádu (SŘ) a daňovém řádu (DŘ), zpracované Renátou Šínovou¹², které jsem si doplnil o úpravu doručování v zákoně 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních (ZŘS).

3.1 Obecné informace

Všechny kodexy obsahují při úpravě doručování větší či menší míru odkazů na občanský soudní řád, zákon o zvláštních řízeních soudních pak má již přímo v § 1, odstavci druhém uvedeno „Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se občanský soudní řád.“ Proto při níže prováděném rozboru jednotlivých prvků doručování v kodexech budu uvádět úpravu v ZŘS jen v případě, bude-li se lišit od úpravy v OSŘ.

3.2 První krok doručování

Jako první krok při doručování je uvedeno doručování při jednání nebo jiném úředním úkonu v občanském soudním řádu, trestním řádu, daňovém řádu a druhou možností je, není-li možné doručit písemnost při jednání nebo při jiném úkonu, doručení do datové schránky. Doručování do datové schránky je naopak první volbou pro správní řád a soudní řád správní.

3.3 Další postup

Není-li možné doručit výše uvedenými způsoby, pak podle OSŘ se písemnost doručuje buď prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu (podmínka zaručeného elektronického podpisu) nebo na jinou adresu. Tuto jinou adresu buď účastník soudu sdělí, nebo se doručuje na adresu uvedenou v § 46b.

SŘS, není-li možné doručovat do datové schránky, připouští doručování prostřednictvím veřejné datové sítě, jinak pouze stanovuje, prostřednictvím koho se doručuje, takže pro adresu pro doručování se uplatňuje právní úprava v OSŘ.

Trestní řád stejně jako SŘS stanoví další postup jen informací o tom, prostřednictvím koho se doručuje, a není v něm řešeno doručování prostřednictvím veřejné datové sítě. Správní řád pak stanoví, že není-li možné doručit písemnost do datové schránky, písemnost doručí sám správní orgán na adresu pro doručování nebo elektronickou adresu. Nebo ji může doručit na adresu pro doručování prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. V zákonem stanovených případech může doručit písemnost prostřednictvím jiného doručujícího orgánu,

¹² ŠÍNOVÁ, Renáta. Právní úprava doručování ve vybraných procesních předpisech České republiky. *Právní fórum*, 2011, roč. 8, č. 6, s. 244 – 248.

kterými jsou obecní úřad, policejní orgán nebo obecní policie. V případě, že je doručováno na elektronickou adresu, kterou účastník sdělil, musí být převzetí doručované písemnosti potvrzeno adresátem zprávou se zaručeným elektronickým podpisem, a to nejpozději následující pracovní den po odeslání zprávy.

V daňovém řádu pak stojí, že není-li možné doručit při jednání nebo do datové schránky, doručuje se prostřednictvím zásilky, kterou mohou doručovat doručující orgány (viz níže).

3.4 Doručující orgány

V praxi se nejčastěji využívá napříč kodexy doručování prostřednictvím provozovatelů poštovních služeb (za předpokladu, že podle uzavřené poštovní smlouvy vznikne povinnost dodat poštovní zásilku obsahující písemnost způsobem, který je v souladu s požadavky daného zákona), i když to v žádném není určeno jako první možnost.

V OSŘ jsou jimi podle § 48 soudní doručovatelé, pak orgány justiční stráže, následně soudní exekutoři, a teprve pak provozovatelé poštovních služeb.

SŘS za doručující orgány považuje: a) soudní doručovatele, b) držitele poštovní licence, c) držitele zvláštní poštovní licence, d) jiný státní orgán (než soud).

Pro trestní řád jsou doručujícími orgány podle § 62 odst. 1, tr. řád): a) orgán činný v trestním řízení (soud, státní zastupitelství tak činí prostřednictvím soudních doručovatelů nebo orgány justiční stráže, nelze-li takto, pak prostřednictvím policejního orgánu), v případech, stanovených zvláštními předpisy, prostřednictvím ministerstva spravedlnosti nebo jiného stanoveného orgánu, b) provozovatel poštovních služeb, c) nelze-li ad a) nebo b), orgán obce.

Podle správního řádu primárně doručuje správní orgán, který písemnost vyhotovil. Písemnost doručuje jeho doručovatel. Jako další doručující orgán může být využit provozovatel poštovních služeb, za předpokladu, že z poštovní smlouvy vyplývá povinnost dodat poštovní zásilku obsahující písemnost způsobem, který je v souladu s požadavky správního řádu. A v zákonem stanovených případech je možné doručovat prostřednictvím obecního úřadu, jemu naroveň postaveného správního orgánu, policejního orgánu příslušného dle místa doručení nebo prostřednictvím obecní policie (je-li k řízení příslušný orgán obce).

V daňovém řádu stojí, že nejdříve doručují provozovatelé poštovních služeb (pokud podle poštovní smlouvy vznikne povinnost dodat zásilku způsobem, který je stanoven pro doručování daňovým řádem), pak úřední osoba pověřená doručováním, a nakonec jiný orgán, o němž tak stanoví zákon.

3.5 Adresa pro doručování

U adresy pro doručování uvádějí všechny kodexy na prvním místě datovou schránku. Další pořadí není u SŘS a TŘ upraveno, pouze § 63 odst. 2 TŘ uvádí, že se obviněnému doručuje především na adresu, kterou uvedl, jinak odkazuje se na úpravu v OSŘ.

V OSŘ je pak pořadí následující: elektronická adresa (je požadován zaručený elektronický podpis), adresa pro doručování, kde jsou dvě možnosti:

- a) účastník si určí adresu - pak je považována pro dané řízení za adresu pro doručování,
- b) účastník si nezvolí - pak dle § 46b OSŘ, např.: - u FO - adresa v evidenci obyvatel, není-li adresa trvalého pobytu dle zvláštního zákona, - u FO podnikatele - místo podnikání nebo adresa zástupce pro doručování uvedená ve smlouvě (jde-li o spor z této smlouvy), - u FO ve výkonu trestu - adresa věznice, - FO v zařízení pro výkon ochranného opatření zabezpečovací detence, ústavní nebo ochranné výchovy - adresa tohoto zařízení, - u PO - adresa sídla v příslušném rejstříku nebo adresa zástupce pro doručování ve smlouvě (jde-li o spor z této smlouvy) apod.

Pro správní řád platí následující pořadí: adresa, kterou účastník sdělil; u FO adresa, evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, nebo adresa trvalého pobytu, případně elektronická adresa; FO podnikatel - místo podnikání; FO lze doručovat dále kdekoli, kde bude zastížena; PO - sídlo nebo organizační složky nebo elektronická adresa.

U daňového řádu je druhou volbou adresa, kterou uvedl adresát a požádal o doručování na ni, po ní u FO - místo pobytu - adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, na kterou jí mají být doručovány písemnosti, nebo na adresu jejího bydliště v cizině, a u FO podnikatel - adresa podnikání nebo sídla, u právnické osoby je to sídlo. Po vyčerpání předchozích možností lze doručit i na pracoviště nebo kamkoli, kde bude adresát zastížena.

V případě ZŘS záleží na typu řízení. Jedná-li se o řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotním ústavu, pak se podle § 78 do 24 hodin od jeho vydání doručí umístěnému člověku, dále jeho zástupci, opatrovníkovi pro řízení a zdravotnímu ústavu. Soud zároveň učiní jiná vhodná opatření, aby se člověk mohl vhodnou formou s obsahem rozhodnutí seznámit a měl jej k dispozici. V řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb se podle § 84 odstavce 3, vyslovil-li soud nepřipustnost dalšího držení, doručí toto rozhodnutí do 24 hodin od jeho vydání umístěnému člověku, dále jeho zástupci, opatrovníkovi pro řízení a poskytovateli sociálních služeb. Soud zároveň učiní jiná vhodná opatření, aby se člověk mohl vhodnou formou s obsahem rozhodnutí seznámit a měl jej k dispozici. Při provedení výkonu rozhodnutí ve věci ochrany proti domácímu násilí soud podle § 495 povinného vyzve, aby soudu sdělil adresu, na kterou mu bude možné po dobu trvání rozhodnutí podle § 405 doručovat písemnosti s tímto rozhodnutím souvisící, nebo aby si zvolil zástupce pro

doručování písemností, a upozorní ho, že písemnosti mu budou doručovány uložením u soudu podle jiného právního předpisu, pokud výzvě nevyhoví. Ve zvlášť citlivých záležitostech, jako je výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti, se podle § 504 rozhodnutí, kterým byl výkon rozhodnutí o odnětí dítěte nařízen, doručuje povinnému až při provedení výkonu. V řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže (§ 331) se rozhodnutí doručuje uživateli při zahájení šetření. Není-li uživatel přítomen, je třeba k šetření přibrat osobu, která není na věci zúčastněna; uživateli se v tomto případě doručí rozhodnutí spolu s vyrozuměním, že šetření bylo provedeno, a s protokolem pořízeným při takovém šetření.

3.6 Druhy doručování

Z hlediska druhů doručování není výslovná úprava stanovena pouze v SŘS, to znamená, že se řídí úpravou v OSŘ. Zde je upraveno doručování do vlastních rukou a doručování jiných písemností. Do vlastních rukou (§ 49 OSŘ) se doručují písemnosti, o nichž tak stanoví zákon nebo nařídí předseda senátu. Není-li adresát zastižen, písemnost se uloží a adresátu se zanechá výzva, aby si ji vyzvedl. Pokud si ji nevyzvedne do 10 dnů ode dne, kdy byla písemnost připravena k vyzvednutí, je posledním dnem lhůty doručeno. Písemnost se vhodí do schránky, pokud to předseda senátu nevyloučil. Není-li takové schránky, písemnost se vrací soudu. Doručování jiných písemností (§ 50 OSŘ) probíhá, není-li adresát zastižen, tak, že se písemnost vhodí do schránky a vhozením do schránky se považuje za doručenu. Nelze-li, vrátí se soudu, ten doručí písemnost vyvěšením na úřední desce.

V trestním řádu se upravuje pouze doručování do vlastních rukou. Do vlastních rukou se doručují obviněnému obžaloba, návrh na potrestání a předvolání, osobám oprávněným podat opravný prostředek, opis tohoto rozhodnutí a jiná písemnost, o níž to nařídí předseda senátu, státní zástupce nebo policejní orgán z důležitých důvodů. Nebyl-li adresát zastižen, zásilka se uloží a adresát se vyzve k vyzvednutí. Nevyzvedne-li si zásilku do deseti dnů od uložení, považuje se písemnost posledním dne lhůty za den doručení. Podmínkou je, že se adresát v místě doručení zdržuje nebo sám adresu pro účely doručování označil. Trestní řád také vyjmenovává písemnosti, u nichž je vyloučeno uložení zásilky (§ 64 odst. 4 tr. řád).

Správní řád zná tři druhy doručování:

1. Do vlastních rukou - písemnosti, o kterých tak stanoví správní řád nebo zvláštní zákon a písemnosti, o nichž to nařídí úřední osoba. Písemnost se v případě, že nebyl adresát zastižen a ani nešlo doručit tomu, koho adresát k přijetí zmocnil, uloží a pokud si ji adresát nevyzvedne do 10 dnů od dne, kdy byla zásilka připravena k vyzvednutí, je posledním dnem lhůty doručena. Poté se vhodí do schránky nebo vrátí správnímu orgánu.

2. Písemnosti, které nejsou doručovány do vlastních rukou, jejichž doručení musí být doloženo. Písemnost lze předat i jiné vhodné osobě. Nebyl-li adresát zastižen, písemnost se uloží, a pokud si ji nevyzvedne do 10 dnů, je doručena.

3. Ostatní písemnosti - písemnost, která se nedoručuje do vlastních rukou a doručení nemá být potvrzeno příjemcem - předá se jiné osobě nebo se vhodí do domovní schránky.

Daňový řád má pak v podstatě stejné druhy doručování:

1. Do vlastních rukou - písemnosti, u nichž je rozhodný den doručení pro počátek běhu lhůty stanovené právním předpisem nebo rozhodnutím správce daně, písemnosti, o nichž tak stanoví zákon, a písemnosti, o nichž tak stanoví správce daně. Není-li adresát zastižen, písemnost se uloží, a pokud si ji nevyzvedne, tak 10. den lhůty je doručeno. Poté se vhodí do schránky adresáta.

2. Písemnosti, které se nedoručují do vlastních rukou, ale jejichž doručení má být potvrzeno, je možné doručit i jiné vhodné osobě. Nebyl-li adresát zastižen, písemnost se uloží a 10. den lhůty je doručeno.

3. Ostatní písemnosti - doručeno vhozením do schránky

Zákon o zvláštních řízeních soudních se řídí podle OSŘ. V řízení o pozůstalosti řeší § 126 odstavec 1 doručování do vlastních rukou, kdy se doručují:

a) předvolání k soudu podle § 176 odst. 2,

b) usnesení vydaná podle § 162 odst. 1 až 3, § 170 odst. 1, § 180 odst. 1 a 2, § 185, 191, 222 a 260,

c) usnesení vydané podle § 164 v případě uvedeném v § 165 odst. 1,

d) usnesení vydané podle § 175 v případě uvedeném v § 176 odst. 1,

e) oznámení soupisu podle § 222,

f) usnesení a listiny, u nichž to nařídil soud.

Podle odstavce 2 je náhradní doručení vyloučeno při doručení usnesení vydaného podle § 164 v případě uvedeném v § 165 odst. 1 a při doručení dalších usnesení nebo jiných úkonů, u nichž to nařídil soud. Doručování do vlastních rukou účastníků je výslovně stanoveno také v řízení o úschovách - § 295, řízení o umoření listin - § 314.

3.7 Místo uložení

Místo uložení písemnosti není výslovně určeno v SŘS a ZŘS.

V OSŘ se uložení písemnosti týká pouze písemností určených do vlastních rukou. Písemnosti se ukládají: a) provozovna provozovatele poštovních služeb, jestliže se písemnost doručuje jeho prostřednictvím, b) soud (pokud nebylo možné zanechat výzvu), c) okresní soud, v jehož obvodu je místo doručení.

Ve správním a daňovém řádu je úprava sobě podobná. Ve správním řádu písemnost ukládá a) správní orgán, který ji vyhotovil nebo b) obecní úřad nebo provozovna provozovatele poštovních služeb, pokud se doručuje jejich prostřednictvím, v daňovém řádu a) správce daně, jehož písemnost se doručuje, nebo který byl o doručení dožádán nebo b) provozovatel poštovních služeb, pokud se doručuje jeho prostřednictvím.

3.8 Zvláštní způsoby doručování

Zvláštní způsoby doručování výslovně neupravuje trestní řád, občanský soudní řád zná také doručování prostřednictvím účastníka řízení nebo jeho zástupce (na žádost účastníka řízení nebo jeho zástupce), uveřejňování vyhlášek (uveřejnění v Obchodním věstníku), a vyvěšení na úřední desce.

Vyvěšení na úřední desce soudu zná také soudní řád správní v případě neúměrně zdlouhavého, nákladného, administrativně náročného nebo nemožného doručování, zejména pro velký počet účastníků. Soud může uveřejnit své rozhodnutí také způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Správní řád obsahuje zvláštní právní úpravu doručování do ciziny a doručování veřejnou vyhláškou.

Daňový řád upravuje navíc doručování veřejnou vyhláškou a doručování hromadným přepisným záznamem.

Specifické způsoby doručování zná ZŘS. Při projednávání dědictví je to vyhlášením přítomným; veřejnou vyhláškou, když není znám ten, o němž lze mít podle dosavadních výsledků řízení za to, že je zůstavitelovým dědicem, nebo není-li známo místo jeho pobytu. U předběžných opatření se podle § 458 rozhodnutí doručuje účastníkům až při provedení jeho výkonu. Účastníkům, kteří nebyli při provedení výkonu přítomni, rozhodnutí doručí dodatečně soud příslušný podle § 467 spolu s vyzněním, že byl proveden jeho výkon. Ve velmi specifickém řízení o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory k seznámení se s obsahem listin je stanoveno, že vyhoví-li soud návrhu alespoň zčásti, předá bezprostředně po vyhlášení rozhodnutí listiny, ohledně nichž byl nahrazen souhlas zástupce České advokátní komory se seznámením se s jejich obsahem, navrhovateli a uloží mu, aby je České advokátní komoře vrátil ihned poté, jakmile se s jejich obsahem seznámí. Listiny, ohledně kterých byl návrh zamítnut, soud vrátí bezprostředně po vyhlášení rozhodnutí České advokátní komoře. V případě, že listiny není možné odevzdat navrhovateli, České advokátní komoře nebo jejich zástupcům osobně po vyhlášení rozhodnutí, doručí se nejpozději první pracovní den následující po dni, v němž bylo rozhodnutí vyhlášeno, navrhovateli nebo České advokátní komoře prostřednictvím soudního doručovatele nebo orgánů justiční stráže.

3.9 Zvrácení důsledků doručení

Zvrácení důsledků doručení není výslovně upraveno v SŘS a TŘ.

V OSŘ je to umožněno prostřednictvím rozhodnutí o neúčinnosti doručení. Návrh musí být podán do 15 dnů ode dne, kdy se účastník s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit. Omluvitelným důvodem nemůže být skutečnost, že se fyzická osoba na adrese pro doručování nezdržuje, nebo že se u podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby na adrese pro doručování nikdo nezdržuje.

Překážky při doručování jsou v SŘ upraveny v § 24. Adresát může prokázat, že pro dočasnou nepřítomnost nebo z jiného vážného důvodu nemohl bez svého zavinění písemnost vyzvednout. V takovém případě může požádat o určení neplatnosti doručení. Přitom správní řád odkazuje na svůj § 41, který upravuje tzv. navrácení v předešlý stav - prominutí zmeškání úkonu. Dále § 21 odst. 3 hovoří o prominutí zmeškání úkonu, o které nemůže žádat právnická osoba s poukazem na to, že se na adrese jejího sídla nebo sídla její organizační složky nikdo nezdržuje.

V daňovém řádu upravuje neúčinnost doručení § 48, kdy adresát může požádat správce daně o neúčinnost doručení, pokud si nemohl uloženou písemnost ve stanovené lhůtě vyzvednout ze závažného a nepředvídatelného důvodu. Žádost je třeba podat do 15 dnů ode dne, kdy se adresát s doručovanou písemností skutečně seznámil, nejpozději však do šesti měsíců od doručení.

Zákon o zvláštních řízeních soudních má řešení neúčinnosti doručení obsaženo obecně v § 11, kde se uvádí, že je-li podle obsahu spisu zřejmé, že účastník nebo jeho zástupce se z omluvitelného důvodu neseznámil s písemností, soud rozhodne o neúčinnosti doručení této písemnosti i bez návrhu. Speciálně je neúčinnost doručení upravena v řízeních o určení, zda tu manželství je či není a o neplatnost manželství. Paragraf 377 říká, že návrh na vyslovení neúčinnosti doručení nelze podat poté, co již nabyl právní moci rozsudek, kterým bylo vysloveno, že zde manželství není, nebo že je neplatné, ustanovení § 11 se nepoužije. V paragrafu 388 se pak konstatuje, že návrh na vyslovení neúčinnosti doručení nelze podat poté, co již nabyl právní moci rozsudek, kterým bylo vysloveno, že se manželství rozvádí. Ustanovení § 11 se opět nepoužije.

3.10 Zhodnocení současné úpravy doručování

Na základě výše uvedeného popisu současné úpravy doručování v našem právním řádu jsem dospěl k názoru, že je nejednotná a roztržštěná. Rozdíly v úpravě doručování v jednotlivých kodexech přitom nejsou z valné části odůvodněny konkrétní potřebou, specifícností konkrétní životní situace.

Na jeden z důvodů, proč tomu tak možná je, upozornil V. Vlk v Bulletinu advokacie, když se v roce 2009 vyjadřoval k připravované novele OSŘ.¹³ Svůj podíl na roztržitosti a nejednotnosti má jistě také doba, v níž byly jednotlivé kodexy novelizovány, politická vůle zákonodárce a v neposlední řadě také velmi rychlý vývoj prostředků elektronické komunikace. Svou roli také zřejmě sehrává (ne)schopnost právnické obce sjednotit se na prioritách při formulování požadavků na úpravu právního řádu.

Z hlediska možnosti nápravy spatřuji do budoucna řešení tohoto stavu buď v zásadní úpravě doručování přijetím zákona o doručování, nebo alespoň v sjednocení některých prvků napříč jednotlivými řády.

¹³ „Lhůty v občanském soudním řádu se sjednotí tak, aby všechny byly počítány jedním způsobem, a budou též závazné i pro všechny ostatní procesní předpisy, takže nebudeme muset složitě hlídat jiné lhůty v jiných předpisech a pamatovat si asi 40 různých variant jen proto, že jeden právník, který psal jeden soudní předpis, byl více ješitný nebo méně ješitný než ten druhý.“ VLK, Václav. Několik poznámek a jedna úvaha nad 109. pokusem o opravu o. s. ř., *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, str. 43.

4 Doručování po novele OSŘ zákonem č. 7/2009 Sb.

4.1 Názory na novelu OSŘ před jejím zavedením

Velké vzrušení v právnické obci vyvolala novela OSŘ zákonem č. 7/2009 Sb., účinná od 1. července 2009, jejímž cílem mělo být zjednodušení procesních postupů, odbřemenění soudů a zamezení průtahů v soudním řízení. Zvláště velké emoce pak vyvolalo zavedení doručování do datových schránek jako prioritního způsobu doručování. JUDr. Karel Svoboda se obával, „že tato novela podstatně sníží možnosti soudu vyhledat pravdu o projednávané záležitosti. Civilní soudy budou od 1. července 2009 rozhodovat spíše na základě formálních procesních institutů, jejichž cílem je navodit skutkovou fikci a umožnit soudu rychle ve věci rozhodnout.“¹⁴ Advokát JUDr. Václav Vlk pak byl v Bulletinu advokacie¹⁵ názoru, že „Nová úprava doručování není ničím jiným než pokusem zajistit absolutní pohodlí pro soud při doručování bez ohledu na to, co vlastně k doručení jde“ a nepovažoval „za šťastné automatické zřizování datových schránek pro osoby určené zákonem.“ Podle jeho názoru „datové schránky mají jednu výhodu - jsou velice jednoduché pro stát, jednu nevýhodu - jsou velice nebezpečné pro uživatele a ti si nemohou vybrat, zdali datové schránky chtějí.“ Podle něj je datová schránka „natolik virtuální a nehmotný instrument, že pochopení jeho podstaty může, a jistě bude, činit mnohým značné obtíže. Protože však doručení je naprosto významným procesním institutem, musí být každému zjevné, o co vlastně ve formě datové schránky jde.“

Oproti nim naopak jiní novelu vítali. Tak například JUDr. Jaromír Jirsa v článku ve Zpravodaji Jednoty českých právníků¹⁶ viděl v novele pozitivní posun, kdy přivítal zavedení fikce doručení fyzické osobě na adresu evidovanou podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech (evidenční adresu), protože řízení nebude nadále komplikováno pátrací činností soudu za účelem zjištění místa, kde se adresát zdržuje, a na které mu lze doručit soudní písemnosti. K zavedení doručování do datových schránek se stavěl podmíněně pozitivně, radě účastníků by to podle jeho názoru mohlo umožnit vyhnout se problémům, neboť z tohoto elektronického úložiště dat bude možné pohodlně "vybírat poštu" dálkově a rychle, avšak obával se toho, že pokud však systém fungovat nebude, nastane nejpozději 1. 10. 2009 v civilní justici takový chaos, jaký jsme v její demokratické historii ještě nezažili.

K dopadům novelizace se vyjádřím v následujících kapitolách.

¹⁴ SVOBODA, Karel. Proč už české soudy nemají hledat pravdu, *Právník*, 2009, č. 8, rubrika Diskuse, s. 866

¹⁵ VLK, Václav. Několik poznámek a jedna úvaha nad 109. pokusem o opravu o. s. ř., *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, str. 40.

¹⁶ JIRSA, Jaromír. Civilní proces po souhrnné novele - sedm rozdílů - sedm otázek a sedm odpovědí, *Zpravodaj Jednoty českých právníků*, 2009, č. 2, str. 21.

4.2 Zkušenosti z doručování po novele OSŘ

Od novely uplynulo již sedm let. Za tuto dobu se v praxi dostatečně projevil výhody i nedostatky změn, které v oblasti doručování novela zavedla.

V nedávné době široce medializovaný případ slepého invalidy, proti kterému byla vedena exekuce za protiprávní jednání, kterého se nemohl dopustit, ukázal, že výše uvedené obavy K. Svobody, že soudy budou rozhodovat spíše na základě formálních procesních institutů a novela podstatně sníží možnosti soudu vyhledat pravdu o projednávané záležitosti, nebyly zcela liché. Kromě jiného, právě tento případ ukázal, že posouzení doručení jako pozdního může mít fatální, a nebýt Ústavního soudu, i neopravitelné následky.

Jedná se konkrétně o nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2230/16 ze dne 1. listopadu 2016 v případě, kdy stěžovatelem byla těžce zdravotně postižená osoba pobírající invalidní důchod třetího stupně pro dětskou mozkovou obrnu ve spojení s praktickou slepotou, a která je proto držitelem průkazu ZTP/P s nárokem na bezplatnou dopravu. Obvodní soud pro Prahu 5 však přesto vůči němu nařídil exekuci na základě vykonatelného soudního rozhodnutí, kterým byla stěžovateli uložena povinnost uhradit dluh za jízdu v pražské veřejné hromadné dopravě bez platného cestovního dokladu.

Stěžovatel přitom nemohl uplatnit své námitky proti oprávněnosti vymáhané pohledávky v nalézacím řízení, protože o průběhu nalézacího řízení nebyl nijak informován, neboť veškerá doručení písemností proběhla fikcí. Následně mu sice byl ustanoven opatrovníkem justiční čekatel, který však byl ve věci nečinný, neúčastnil se aktivně řízení a práva ani oprávněné zájmy stěžovatele nehájil. Nalézací soud neučinil ani všechny potřebné kroky ke zjištění jeho faktického pobytu, kdy mohl například požádat o součinnost příslušný orgán o ověření, zda v místě trvalého pobytu stěžovatele někdo bydlí. Přitom v daném místě bydlel jeho bratr. Od bratra však stěžovatel žádnou informaci o tom, že by se mu někdo snažil doručit dopis od soudu, neměl.

Tyto námitky však ani Obvodní soud pro Prahu 5, ani odvolací Městský soud v Praze neuznaly. V řízení prý totiž bylo prokázáno, že doručování písemností, včetně doručování písemností soudním exekutorem, proběhlo řádně dle tehdy platných právních předpisů. Ostatní námitky proti oprávněnosti vymáhané pohledávky bylo možné podle názoru obou soudů uplatnit jen v nalézacím řízení. Není přitom podle nich přípustné přezkoumávat nalézací řízení z hlediska (ne)přípustnosti výkonu rozhodnutí s odkazem na § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., které stanoví, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže je výkon rozhodnutí nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. V exekučním řízení nemohlo být podle městského soudu zohledněno ani údajně nesprávné ustanovení opatrovníka stěžovateli, protože taková vada

zakládá důvod žaloby pro zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. a) o. s. ř., kterou však stěžovatel nepodal.

Obecné soudy tak přivodily zcela absurdní situaci, kdy bylo proti stěžovateli vedeno exekuční řízení, ačkoliv si soudy byly a být musely plně vědomy toho, že stěžovatel žádnou svoji právní povinnost nejen neporušil, nýbrž ani porušit nemohl.

Proto se stěžovatel obrátil na Ústavní soud se stížností, že rozhodnutím odvolacího soudu došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces. Ve svém nálezu Ústavní soud jasně konstatoval pochybení obecných soudů v neoprávněnosti nároku a nezjištění relevantních skutečností. Z hlediska potřeb této práce nejsou v nálezu bohužel popsány přesné okolnosti první příčiny celé kauzy – doručení fikcí, je v něm pouze konstatováno, že prvoinstanční i odvolací soud trvaly na tom, že doručování písemností, včetně doručování písemností soudním exekutorem, proběhlo řádně dle tehdy platných právních předpisů. Ústavní soud se nezabýval ani připomínkou obvodního soudu, že v nalézacím řízení bylo stěžovateli původně doručováno na adresu, kterou měl uvedenu v evidenci obyvatel od 21. 9. 1995, a bylo na jeho odpovědnosti, že na této adrese byl pro doručování osobou neznámou.

Jednoznačně však uvedl, že spravedlnost musí být přítomna v každém procesu, ve kterém se interpretuje a aplikuje právo, a že tento požadavek nebyl v projednávaném případě zcela zjevně dodržen. Obecné soudy neprovedly ústavně konformní výklad ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, které stanoví, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže je výkon rozhodnutí nepřijatelný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. Nezohlednily v tomto směru ani judikaturu Nejvyššího soudu, která se váže k „jinému důvodu“ podle citovaného zákonného ustanovení. Nejvyšší soud totiž výslovně připouští nevykonatelnost rozhodnutí též proto, že by výkon rozhodnutí znamenal popření základních principů právního státu.

Ústavní soud tak dospěl k závěru, že je ústavní stížnost důvodná, a věc vrátil k novému řízení Městskému soudu v Praze.

Podle mého názoru tak aplikací testu poměrnosti cíle a prostředku zachránil ve společnosti alespoň část víry, že české justici se jedná o nalézání spravedlnosti a ne jen o co nejrychlejší „odškrtnutí“ případu podle dogmaticky interpretovaných formálních pravidel. Laici, a jak to někdy vypadá, bohužel i soudy, totiž neznají nález pléna Ústavního soudu, v němž se mj. konstatuje, že „[m]echanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevzdělanosti, smysl a účel právní normy činí z práva nástroj odcizení a absurdity“.¹⁷ A posuzují justici jako celek podle těchto medializovaných, a doufejme nepřiliš častých, případů.

¹⁷ Nález pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97

Na druhé straně tolik obávané datové schránky sice přinesly novou, specifickou problematiku při posuzování řádnosti doručení, ale přece jen doručování urychlily a zjednodušily.

Výhody datových schránek se začaly ukazovat již po necelých třech letech, ještě před datem 1. 7. 2012, kdy od tohoto okamžiku mělo dojít k jejich povinné aktivaci všem advokátům. Do té doby zákon přikazoval povinné doručování jen subjektům uvedeným v § 4 odst. 3, § 5 odst. 1 a § 6 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, a advokáti mohli, ale nemuseli schránku používat.

Především se urychlilo řízení a zvýšil se účastnický komfort. Samozřejmě se také vyrýsovaly nové problémy, které museli začít řešit samotní vlastníci datových schránek a následně judikatura, a to organizace přijímání soudních písemností uživatelem datové schránky; okamžik dodání datové zprávy do systému a včasnost úkonu účastníka; podepisování "příloh", které jsou obsahem ("zabalené") datové zprávy. I přes tyto nové problémy si podle mého názoru zvykli i advokáti a rušit doručování do datových schránek by už nechtěli. Jen se museli naučit nově využívat lhůty, které jsou s tímto doručováním spojeny.

5 Právo na spravedlivý proces

V civilním soudním řízení se střetávají protikladné zájmy stran, o nichž musí rozhodnout nezávislý soud. Proto jsou nastavena přísná pravidla, která mají zajistit, aby byl soudní proces pro obě strany spravedlivý. Pro zajištění informovanosti obou zúčastněných stran o činnosti soudu je z tohoto hlediska velmi významné doručování, kdy z řádného doručení vyplývá možnost vyvodit důsledky spojované se znalostí obsahu písemnosti (právní moc, vykonatelnost) a z doručení písemnosti, kterou se zahajuje řízení, vyplývá zajištění ochrany žalované strany (garance práva na slyšení před soudem).

Každý člověk má podle článku 36 Základní listiny práv a svobod právo na soudní ochranu svých práv, jež je realizováno určitým konkrétním způsobem. Tento způsob musí zohledňovat i článek 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod hovořící o tom, že každý má právo na spravedlivé projednání své záležitosti nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, veřejně a v přiměřené lhůtě, a judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Projednání tedy musí obsahovat tyto prvky:¹⁸

- a) nezávislost a nestrannost soudu a soudců,
- b) zásada zákonného soudu a zákonného soudce,
- c) zásada rovnosti (právo na právní pomoc),
- d) zásada veřejnosti,
- e) zásada ústnosti,
- f) zásada kontradiktornosti,
- g) projednání věci za přítomnosti účastníka,
- h) právo být slyšen,
- i) projednání bez zbytečných průtahů – řízení v přiměřené lhůtě,
- j) zásada rychlosti a hospodárnosti,
- k) ne bis in idem,
- l) zákaz denegatio iustitiae,
- m) zásada předvídatelnosti soudního rozhodování,
- n) právo na náležité odůvodnění rozhodnutí

Jsou-li tyto požadavky splněny, můžeme hovořit o spravedlivém procesu. Byl-li některý z těchto prvků porušen nebo nerealizován, bylo právo na spravedlivý proces porušeno. Z výše uvedených prvků nutných pro zajištění spravedlivého procesu se doručování týkají čtyři:

- g) projednání věci za přítomnosti účastníka,

¹⁸ SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 17

- h) právo být slyšen,
- i) projednání bez zbytečných průtahů – řízení v přiměřené lhůtě,
- j) zásada rychlosti a hospodárnosti,

Při posuzování, co je to spravedlivý proces, si musíme uvědomit, že soudního procesu se účastní dvě strany, které pro dosažení „své“ spravedlnosti jsou často ochotny využívat i prostředky na hraně nebo dokonce za hranou procesních předpisů. Pro doručování je např. typické maximální natahování lhůt, nepřebírání zásilek apod., přičemž při řešení tohoto problému z hlediska procesních předpisů se můžeme setkat se dvěma pojetími, jež souvisí s otázkou celkového „nastavení“ občanského soudního řádu, což je již otázka politická.

Soudce Ústavního soudu Jirsa se k této problematice vyjádřil v článku v časopisu Právní prostor již po první schůzce rekodifikační komise pro civilní právo procesní, na které zazněl hned v úvodu příspěvek na téma filozofie nového řádu, v němž byla nastolena otázka, zda bude mít řád charakter sociální, nebo liberální.¹⁹ V článku konstatoval, že „představa o čisté odbornosti nového procesního předpisu bude spíše naivní než iluzorní. Je-li hned na úvod věc postavena tak, zda chceme procesní úpravu pro účastníka přívětivější, tedy i pro toho, kdo se choval v minulosti při právních jednáních a plnění závazků i během řízení před soudem „nepoctivě“, nebo přísnější, tedy zejména vstřícnější pro účastníka na straně žalující, na jehož straně je právo, pak se nám stane z nového procesního předpisu co nevidět „politika jako řemen“, neboť jde v zásadě o levicové a pravicové vnímání světa. Na straně jedné snaha o ochranu „slabšího účastníka řízení“, pod kterou se ovšem schová i ten účastník nezodpovědný, na stranu druhou posilování odpovědnosti účastníka za výsledek sporu, což občas odnese i účastník poctivý.“²⁰

Při schvalování nové zákonné úpravy doručování bude tedy záležet nejen na čisté odbornosti zpracovatelů, ale také na politické konstelaci zákonodárných orgánů v době jejího schvalování.

Jiný názor na problematiku, že procesní předpisy jsou nejprve záležitostí politickou a až pak záležitostí odbornou, zastává místopředseda Nejvyššího soudu Roman Fiala, který na konferenci o Ústavě zdůraznil, že procesní předpisy nejsou o vymezení ideologií, ale průvodcem, jak se domoci práva a spravedlnosti. Upozornil na to, že obyčejní lidé se nevyznají v současném systému práva a přestávají věřit, že právo je v naší zemi předvídatelné a je možno se domoci spravedlnosti v reálném čase. Konstatoval, že procesní předpisy neodpovídají době a že „Nejsou jednoduchým a předvídatelným průvodcem řízení. Umožňují jen vršit obstrukce, které brání

¹⁹ JIRSA, Jaromír. *O novém řádu napodruhé (a pravděpodobně ještě ne naposledy)* [online]. [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/k-o-novem-radu-napodruhe-a-pravdepodobne-jeste-ne-naposledy), 13. října 2014 [cit. 21. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/k-o-novem-radu-napodruhe-a-pravdepodobne-jeste-ne-naposledy>>.

²⁰ Tamtéž

nejen rozsudku, ale i splnění rozhodnutí. Doručování písemností se stalo samoučelnou alchymí, která se stala nástrojem, jak nedosáhnout soudního rozhodnutí.²¹

S jeho názorem, že procesní předpisy neodpovídají požadavkům současné doby a často slouží jen k obstrukcím, zejména pak s tím, že doručování je často nástrojem, jak zabránit právu na spravedlivý proces, je možno souhlasit. Ohledně sporu, zda procesní předpisy jsou ovlivněny ideologií, nebo jsou jen pouhým průvodcem, jak se domoci práva a spravedlnosti, se osobně kloním k názoru ústavního soudce J. Jírsky, protože podle mého názoru se ve všech právních normách odráží nějakým způsobem, ať už přímo nebo nepřímo, vůle zákonodárce – parlamentu, jenž je ze své podstaty politickým tělesem. Částečně souhlasím i s R. Fialou, kdy se domnívám, že poté, co zákonodárce vtělí do zákona svou představu, své pojetí spravedlnosti, musí být zákon jednoznačným průvodcem, jak se domoci práva a spravedlnosti, a nesmí být zneužíván právě k bránění nalézání spravedlnosti.

5.1 Nejčastější případy námitek porušení práva na spravedlivý proces při doručování

O důležitosti dodržet v praxi prvky spravedlivého procesu spojené s doručováním svědčí judikáty z minulosti i současnosti. Jedná se především o situace, v nichž se řeší, zda bylo doručeno správnému adresátovi, zda se jednalo o včasné doručení či zda dvojí doručení písemností soudem v různých dnech stejnému účastníkovi zakládá nové lhůty. Velmi časté jsou také případy, kdy je právo na spravedlivý proces porušeno nesprávným použitím doručení fikcí nebo se to účastníci řízení alespoň domnívají.

5.1.1 Doručení písemností více účastníkům na společnou doručenkou, doručení do rukou jiné osoby než účastníka

Časté jsou a byly i v minulosti situace, kdy jsou manželé samostatně účastníky jednoho řízení, např. spoludlužníky. V takovém případě nelze písemnost určenou dvěma účastníkům řízení, kteří jsou manžely, doručit jednou společnou poštovní zásilkou na společnou doručenkou. Doručení při takovém nesprávném postupu je účinné jen u manžela, který poštovní zásilku převzal a její převzetí potvrdil svým podpisem na doručence. Toto řešení vyplývá z rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, které je již z roku 1956.²² Své rozhodnutí odůvodnil soud tím, že z předpisů o doručování soudních písemností (§§ 4653 o. s. ř., §§ 7889 j. ř.) lze dovodit, že táž písemnost v jednom vyhotovení nemůže být současně doručena dvěma účastníkům, pokud jeden z účastníků není současně procesním zmocněncem druhého účastníka (§ 48 odst. 1 OSŘ),

²¹ Ginter, Jindřich. *Ústavní právník Gerloch chce vrátit do ústavy národ* [online]. novinky.cz, 14. listopadu 2016 [cit. 16. listopadu 2016]. Dostupné na <<https://www.novinky.cz/domaci/420565-ustavni-pravnik-gerloch-chce-vratit-do-ustavy-narod.html>>.

²² Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. října 1956, sp. zn./č. j.: 7 Co 423/56

jeho zákonným zástupcem (§ 48 odst. 2 OSŘ), anebo alespoň jeho zmocněncem pro přijímání písemností (§ 49 OSŘ). V daném případě se o ani jednu z takových situací nejednalo, manželka byla sama účastnicí řízení a přijímala tudíž především svým jménem poštovní zásilku, která byla také na ni adresována. Manželovi tudíž nebylo řádně doručeno usnesení, jež bylo základem exekuce, a proto nemohlo být, pokud šlo o jeho osobu, vykonatelným exekučním titulem, na jehož základě by mohla být exekuce proti němu povolena. Tomu tak mohlo být až po řádném doručení exekučního titulu.

Obdobnou situaci, pokud se týče skutečnosti převzetí písemnosti manželkou, řešil Nejvyšší soud v roce 1967 na základě odvolání proti rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem v případě, kdy se jednalo se o situaci, v níž doklad o doručení rozsudku okresního soudu vzbuzoval pochybnost, zda byl podepsán žalovaným.²³ Jak nakonec vyšlo najevo, špatně čitelný podpis na doručence stejnopisu písemného vyhotovení rozsudku patřil manželce žalovaného, nikoliv řádně žalovanému, jak předepisovalo ustanovení § 47 tehdy platného OSŘ. Podle názoru Nejvyššího soudu měl krajský soud před rozhodnutím o odvolání provést šetření o tom, zda došlo k řádnému doručení rozsudku žalovanému, neboť teprve poté mohla být náležitě zodpovězena i otázka, zda odvolání žalovaného proti tomuto rozsudku směřující je opožděné. Jestliže tak krajský soud neučinil, dopustil se chyby a podal-li žalovaný proti takto vadně doručenému rozsudku odvolání, podal je včas. Nejvyšší soud tedy vyvodil právní větu: “ Jen řádné a předpisům vyhovující doručení rozhodnutí má ten důsledek, že odvolací lhůta počne běžet osobě, které je doručováno. Jestliže zákon výslovně stanoví, že se stejnopis písemného vyhotovení rozsudku doručuje určitým způsobem (§ 47 odst. 2 OSŘ), nikoli však formou doručení jiné osobě, pak doručení rozsudku do rukou jiné osoby než účastníka nemůže mít účinky řádného doručení, a to ani v tom případě, kdyby se jejím prostřednictvím rozsudek do rukou účastníka dostal.”²⁴ Odkazy na tento judikát pak najdeme v obdobných případech až do současnosti, např. v Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. března 2008 č. j. 5 Ans 2/2008 – 35 nebo v Rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. ledna 2009 č. j. 5 Afs 105/2008 – 94.

Problematiku spojenou se společným doručováním manželům v případě stěžovatelů, kteří neuspěli u obecných soudů s námitkou, že platební rozkaz zasláný jim jednou zásilkou s jednou společnou doručenkou odporuje nejen již výše zmíněnému Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. října 1956, sp. zn./č. j.: 7 Co 423/56, ale i další judikatuře,²⁵ musel dokonce řešit až Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 1. října 2002, sp. zn./č. j.: II. ÚS 92/01. Stěžovatelé

²³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1967, sp. zn./č. j.: 6 Cz 183/67, in Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 19/1968

²⁴ Tamtéž

²⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu č. j. Prz 36/67; Stanovisko Nejvyššího soudu č. j. Rc V/68.

dovozovali, že jim platební rozkaz nebyl řádně doručen, a zákonná lhůta pro podání námitek tedy nezačala běžet. Nesprávným postupem při doručování platebního rozkazu a následným řízením, kdy byly jejich námitky odmítány jako opožděně podané, tak obecné soudy jim podle jejich názoru odňaly možnost podat opravný prostředek a porušily tak jejich právo na řádné projednání věci před soudem.

Obecné soudy zastávaly oproti výše uvedenému názoru stěžovatelů názor, že v situaci, kdy platební rozkaz byl doručen dvěma účastníkům jednou společnou poštovní zásilkou se společnou doručenkou a převzal ho pouze jeden z účastníků, došlo k náhradnímu doručení druhému účastníkovi fikcí. Vrchní soud pak v usnesení ze dne 13. března 2000, č. j. 5 Cmo 41/2000-80, došel k názoru, že doručení oběma manželům společnou doručenkou je problematické, neboť není možné doručit jednomu s účinky pro oba. Nicméně v případě, kdyby písemnost byla na poště předána oběma manželům současně a oba její převzetí potvrdili, bylo by její doručení účinné vůči oběma manželům. Z toho pak Vrchní soud vyvodil, že pokud v případě přímého doručení za uvedených podmínek nelze vyloučit účinky řádného doručení oběma manželům, nelze účinky vůči nim oběma vyloučit analogicky ani v případě doručení náhradního.

Ústavní soud však došel k názoru, že popsanou interpretací ustanovení § 47 odst. 2 OSŘ Vrchním soudem došlo k zásahu do ústavně zaručených práv stěžovatelů, ústavní stížnosti vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadená rozhodnutí zrušil. Důvody tohoto rozhodnutí shrnul v právní větě: „V případě náhradního doručování je ustanovením § 47 odst. 2 OSŘ konstruována právní fikce, že účinky doručení písemnosti nastanou po uplynutí stanovené doby ex lege i vůči tomu, kdo písemnost fakticky nepřevzal. Právní fikce coby nástroj odmítnutí reality právem je nástrojem výjimečným. Aby mohla svůj účel (dosažení právní jistoty) splnit, musí respektovat všechny náležitosti, které s ní zákon spojuje. Nejsou-li všechny právní náležitosti splněny, není soud oprávněn naplnění fikce konstatovat (viz čl. 2 odst. 2 Listiny, podle něhož lze uplatňovat státní moc jen v případech a mezích stanovených způsobem, který zákon stanoví). Při náhradním doručení ve srovnání s doručením přímým se jedná v otázce použití právní fikce o situaci diametrálně odlišnou. Pojmovým znakem právní fikce je disparita mezi realitou a právem. Vadné doručení nemůže být použitím právní fikce zhojeno, protože se osoba, jíž je doručováno, o doručované písemnosti nedozví, a účel doručení tak není reálně naplněn. Proto nelze oba typy doručování (přímé a náhradní) v daném ohledu poměřovat vztahem analogie. Je-li účelem fikce náhradního doručení posílení právní jistoty, je vyvození právní fikce doručení v situaci, kdy bylo doručováno vadně, postupem, jenž právní jistotu nechrání, ale naopak oslabuje.“²⁶

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 1. října 2002, sp. zn./č. j.: II. ÚS 92/01

Toto restriktivní vymezení možnosti použití fikce považují za velmi důležité pro případné další rozhodování obecných soudů.

5.1.2 Náhradní doručení

Při náhradním doručení se účastníci řízení často bránili tím, že bylo porušeno jejich právo na spravedlivý proces tím, že jim buď nebylo správně doručeno, nebo že neměli možnost se seznámit s obsahem zásilky. Tyto spory však pro ně často skončily rozhodnutími odvolacích soudů nebo až soudu ústavního neúspěchem a judikáty z těchto případů a právní věty z nich vyvozené nyní slouží v obdobných případech ke sjednocení rozhodování prvostupňových soudů.

Tak například z kauzy, kterou rozhodoval až Vrchní soud v Praze²⁷, kdy se účastník bránil, že se o uložení písemnosti do domovní nebo jiné jím užívané schránky nedozvěděl, protože rekonstruoval plot, a schránku tudíž v dané době na plotu neměl, a proto mu nebyla zákonem stanoveným způsobem doručena do této schránky výzva k vyzvednutí písemnosti, a že pokud výzvu k vyzvednutí písemnosti doručující orgán zanechal někde v místě jeho bydliště, tak se o této výzvě nikdy nedozvěděl, vyvodil JUDr. Jaromír Jirsa ve Sborníku komentované judikatury (ročník 2012), následující právní větu: „Doručující orgán není povinen vhodit výzvu k vyzvednutí písemnosti adresátovi do schránky. Pro fikci doručení postačí, vyzve-li jej i jiným vhodným způsobem, například vhozením výzvy do provizorní schránky nebo jejím zanecháním na dveřích bytu.“

Stejný autor se pak zabýval Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 12. září 2012, sp. zn./č. j.: 8 Cmo 299/2011-16 a vyvodil z případu, který byl mimo jiné zajímavý i mezinárodním prvkem, protože žalovaný v odvolání namítal, „že mu nemohlo být doručeno předvolání k prvnímu jednání v České republice, neboť se v ní již od roku 2005 nezdržoval, a jeho trvalý pobyt v ní skončil dne 28. 2. 2005, že písemnosti mu měly být doručovány podle pravidel pro mezinárodní doručování na adresu v SRN v překladu do německého jazyka a že i v případě řádného předvolání by se nemohl prvního nařízeného jednání zúčastnit, neboť byl od 28. 10. 2009 ve výkonu trestu v SRN.“, právní větu týkající se určení doby náhradního doručení a možnosti seznámit se s obsahem písemnosti. Ta zní: „K náhradnímu doručení soudní písemnosti určené do vlastních rukou dojde marným uplynutím posledního dne desetidenní úložní doby, přičemž nevhazení předmětné písemnosti do žalovaným užívané schránky na této skutečnosti nic nemění. Vhozením písemnosti určené do vlastních rukou do příslušné schránky nenastává doručení, ale je tím poskytnuta adresátovi možnost dodatečně se seznámit s obsahem

²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. února 2012, sp. zn./č. j.: 8 Cmo 262/2011-27

již doručené písemnosti.“²⁸ Tímto rozsudkem je podle něj vyvrácen v praxi se rovněž vyskytující názor, že nevhazení písemnosti do schránky způsobuje její nedoručení. Obdobně judikoval Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 29. května 2015, sp. zn./č. j. 3 Cmo 101/2015-124.

V některých případech se odvolací soudy musí zabývat velmi účelovými tvrzeními, a to i právnických profesionálů. Například Vrchní soud v Praze se ve svém usnesení ze dne 4. ledna 2012, sp. zn./č. j.: 12 Cmo 392/2011-36 musel vypořádat s odvoláním, kde sice advokátka fakticky, proti podpisu, soudní písemnost převzala, ale odvolání proti ní podala až po uplynutí odvolací lhůty od tohoto faktického převzetí. V odvolání tvrdila, že byla nesprávně poučena textem na oddělitelné části v levé části běžně používané obálky, který v předtištěném formuláři zněl „Zásilka byla uložena a připravena k vyzvednutí a 10. dnem od tohoto dne se považuje za doručenou“ a bylo do něj rukou vepsáno datum převzetí, otisk razítka se jménem doručovatelky a nečitelný podpis. Odvolací soud shledal toto tvrzení jako zcela účelové a JUDr. Jirsa ve svém komentáři ²⁹ vyvodil právní větu „Text poučení na obálce od soudní písemnosti „Zásilka byla uložena a připravena k vyzvednutí a 10. dnem od tohoto dne se považuje za doručenou“ se vztahuje jen k písemnostem, které jsou uloženy a připraveny k vyzvednutí na poště nebo soudu, nikoliv k těm, jejichž převzetí adresát potvrdil a zásilku fakticky převzal.

Z uvedených případů i z mnoha dalších kauz vyplývá, že náhradní doručení bylo a stále zůstává problémem, kdy se chyb dopouštějí jak účastníci řízení, tak i soudy. Ani souhrnná novela z roku 2009 nezabránila zcela účastníkům řízení ve snaze vyhnout se důsledkům doručení, i když jejich možnosti dosti omezila.

5.2 Včasnost doručení v případě opětovného doručení téhož rozhodnutí z hlediska práva na spravedlivý proces

Nejčastěji se chyb při doručování sice dopouštějí účastníci řízení, ale chyb se mohou dopustit i soudy, kdy například v důsledku svého nesprávného postupu odňaly účastníku v průběhu řízení navzdory včas doručenému odvolání možnost jednat před odvolacím soudem. Jednalo se o situaci, kdy soud prvního stupně předložil věc odvolacímu soudu dříve, než odvolateli uplynula lhůta k odstranění vad odvolání, a včas předložené doplňující podání odvolatele odvolacímu soudu bez prodlení nepostoupil. Odvolací soud přitom neproověřil, zda opravené podání odvolatele soudu prvního stupně došlo ve stanovené lhůtě, a vydal usnesení

²⁸ JIRSA, Jaromír. Komentář k Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 9. 2012, sp. zn./č. j.: 8 Cmo 299/2011-16, *JUDr. Jaromír Jirsa - Sborník komentované judikatury - Doručování písemností*, ATLAS consulting, spol. s r. o.

²⁹ JIRSA, Jaromír. Komentář k Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn./č. j.: 12 Cmo 392/2011-36, *JUDr. Jaromír Jirsa - Sborník komentované judikatury (ročník 2012)*.

o zastavení odvolacího řízení. Odvolateli tak bylo, ač splnil všechny požadavky kladené na správné doručení, upřeno právo na spravedlivý proces.³⁰

5.2.1 Stanovisko „Opětovné doručení nezakládá novou lhůtu“

Při studiu judikatury k problematice doručování jsem narazil na historicky zcela rozdílnou judikaturu v otázce posuzování včasnosti doručení v situaci, kdy účastníku řízení je soudem doručeno jedno a totéž rozhodnutí opětovně. Do nedávné doby se soudy shodovaly na názoru, že opětovné doručení téhož rozhodnutí účastníkům novou (další) lhůtu k podání dovolání (odvolání) nezakládá.³¹ Obvykle se jednotlivé judikáty odvolávaly na právní větu v Usnesení NS ČR ze dne 25. 9. 1996 sp. zn. 2 Cdon 1154/96³², která zněla: „Okolnost, že soud prvního stupně přehlédl, že rozhodnutí o odvolání již bylo účastníkům doručeno odvolacím soudem, a rozhodnutí jim znovu doručil, nemá na běh dovolací lhůty žádný vliv; opětovné doručení téhož rozhodnutí proto účastníkům novou (další lhůtu) k podání dovolání nezakládá.“

V tomto konkrétním případě se jednalo o situaci, kdy byl rozsudek odvolacího krajského soudu doručen 14. 2. 1996 oběma účastníkům řízení. Poté, co pošta vrátila krajskému soudu doručenky, byl spis odeslán prvostupňovému soudu spolu se sdělením, že účastníkům již bylo rozhodnutí krajského soudu doručeno. Navzdory tomu okresní soud provedl nové doručení stejného rozhodnutí, které bylo doručeno 7. 3. 1996, tedy ještě ve lhůtě 1 měsíce, kdy účastník může podle § 240 odst. 1 věta první podat dovolání proti rozsudku odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Dovolání žalobkyně došlo okresnímu soudu poštou dne 5. 4. 1996 a z jeho textu bylo zřejmé, že dovolatelka počítá běh dovolací lhůty ode dne 7. 3. 1996.

Dovolací soud zaujal stanovisko, že „Skutečnost, že soud prvního stupně přehlédl sdělení odvolacího soudu o uskutečněném doručení odvolacího rozsudku i doručenky, nacházející se ve spise, a že totéž rozhodnutí doručil účastníkům (zástupkyni žalobkyně) opětovně, nemohlo mít žádný vliv na běh dovolací lhůty plynoucí od 14. 2. 1996, ani nemohlo založit novou (další) dovolací lhůtu, počítanou od tohoto druhého – a z procesního hlediska nadbytečného – doručení.“³³ Dovolání žalobkyně bylo tedy podle názoru dovolacího soudu podáno až poté, kdy skončil běh jednoměsíční dovolací lhůty a nemohlo být proto shledáno včasným a dovolací soud je musel podle § 243 odst. 4, § 218 odst. 1 písm. a) OSŘ jako opožděné odmítnout.

³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 20. září 2016, sp. zn. II. ÚS 1820/16

³¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2007, sp. zn. 20 Cdo 3160/2006, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2013, sp. zn. 25 Cdo 3897/2012

³² In *Soudní judikatura*, II. ročník, č. 1/1998, str. 9.

³³ Usnesení NS ČR ze dne 25. září 1996, sp. zn. 2 Cdon 1154/96, In *Soudní judikatura*, II. ročník, č. 1/1998, str. 10.

5.2.2 Stanovisko „Opětovné doručení zakládá novou lhůtu“

V posledních letech se však objevily judikáty, které jsou zcela opačné. Prvním je Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. července 2013 21 Cdo 1993/2012.

Další dvě rozhodnutí pocházejí z Městského soudu v Praze a jsou publikována ve Sborníku komentované judikatury, ročník 2015. Autorem komentářů k nim je JUDr. Jaromír Jirsa, současný soudce Ústavního soudu, přičemž jeden z komentářů napsal k rozsudku Městského soudu v Praze jako soudu odvolacího, kdy byl v dané době předsedou senátu, jenž rozsudek vydal.

V judikátu 93 Co 7/2014 ze dne 20. února 2014 šlo původně o to, že soud I. stupně zastavil řízení z důvodu nedostatku podmínky řízení, kdy šlo o návrh na zahájení řízení (návrh na vydání elektronického platebního rozkazu). Nedostatek podmínky řízení viděl soud v neexistenci zmocnění advokáta žalobkyně k zastupování žalobkyně v řízení. Advokát totiž doložil své zmocnění k zastupování žalobkyně v řízení procesní plnou mocí udělenou mu společností B. L. P., a. s. Zároveň spolu se žalobou byla soudu I. stupně předložena plná moc, kterou žalobkyně zmocnila B. L. P., a. s., aby jejím jménem organizačně zajistila uplatnění nároku žalobkyně vůči bance na vrácení bankovních poplatků, vybrala advokáta a uzavřela jménem žalobkyně s vybraným advokátem příslušnou smlouvu o poskytování právních služeb při soudním i mimosoudním uplatnění nároku žalobkyně vůči bance.

V této situaci soud I. stupně dospěl k závěru, že plná moc udělená žalobkyní společnosti B. L. P., a. s. je hmotněprávní plnou mocí dle § 31 odst. 1 občanského zákoníku, přičemž k zastupování účastníka v řízení je zapotřebí procesní plné moci udělené účastníkem řízení přímo advokátovi, jenž ho má v řízení zastupovat; zmocnila-li žalobkyně společnost B. L. P., a. s., k tomu, aby sama zvolila jejím jménem procesního zástupce a udělila jí procesní plnou moc, není tento postup v souladu se zákonem. Soud I. stupně uzavřel, že žalobkyně není zastoupena v řízení advokátem, jemu udělená plná moc není platnou procesní plnou mocí a návrh na zahájení řízení tak není žalobkyní podepsán. Vzhledem k tomu, že žalobkyně k výzvě soudu chybějící podmínku řízení v podobě řádné plné moci či podpisu žaloby nedoplnila, soud I. stupně řízení zastavil.

Toto rozhodnutí bylo doručeno právnímu zástupci žalobkyně prostřednictvím datové schránky a přímo žalobkyni poštou. Účinky doručení usnesení právnímu zástupci prostřednictvím datové schránky nastaly dnem 5. 11. 2013, žalobkyni bylo usnesení doručeno poštou dnem 7. 11. 2013, kdy si jej vyzvedla na poště. Odvolání proti napadenému usnesení bylo podáno soudu advokátem prostřednictvím datové schránky dnem 21. 11. 2013. tj. jeden den po uplynutí

odvolací lhůty počítané od doručení napadeného usnesení jemu, avšak ještě v běžící lhůtě počítané od doručení usnesení žalobkyni poštou

Vznikla tedy paradoxní situace, kdy soud I. stupně rozhodl, že žalobkyně není zastoupena v řízení advokátem, ale přesto mu své rozhodnutí zaslal, a zároveň zaslal rozhodnutí i žalobkyni.

Odvolací soud tak musel ještě předtím, než se mohl vyjádřit k otázce, zda byla žalobkyně v řízení u nalézacího soudu řádně zastoupena advokátem na základě řádné procesní plné moci, vyřešit otázku včasnosti odvolání.

Odvolací soud posoudil odvolání žalobkyně jako včasné, na rozdíl od soudu I. stupně, který v rámci tzv. předkládací zprávy prezentoval svůj opačný názor. Došel k názoru, že „...je třeba počítat běh odvolací lhůty až od pozdějšího doručení napadeného usnesení žalobkyni, neboť nemůže jít k její tíži, že soud I. stupně nadbytečně a v rozporu s občanským soudním řádem doručoval napadené usnesení jí i jejímu advokátovi. Stanoví-li § 204 odst. 1 OSŘ, že odvolání se podává do patnácti dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje, pak v případě (nadbytečného) dvojího doručení téhož rozhodnutí téže procesní straně (témuž účastníkovi řízení) běží odvolací lhůta až od doručení pozdějšího (posledního). Opačný výklad by vedl k nepřipustnému odepření procesního práva podat odvolání účastníkovi řízení v situaci, kdy soud doručoval nadbytečně své rozhodnutí a vyvolal tím pochybnosti, které z takových doručování má být tím procesně účinným. Proto odvolací soud posoudil odvolání podané žalobkyní dne 21. 11. 2013 prostřednictvím jejího advokáta jako včasné, podané v otevřené lhůtě běžící ode dne následujícího po dni 7. 11. 2013, kdy jí bylo doručeno napadené rozhodnutí.“³⁴

JUDr. Jirsa tak ve svém komentáři formuluje právní větu „V případě dvojího (nadbytečného) doručení téhož rozhodnutí účastníkovi řízení i jeho zástupci běží odvolací lhůta až od doručení pozdějšího (posledního).“ na základě zdůvodnění, že odvolání bylo podáno včas, protože k opakovanému doručení jak účastníkovi, tak i advokátovi došlo v důsledku nesprávného právního názoru nalézacího soudu o neplatnosti plné moci udělené zástupci účastníka. Takové pochybení nemůže jít podle odvolacího soudu k tíži účastníka, a proto je třeba počítat běh odvolací lhůty až od doručení druhého (pozdějšího). V civilně-procesní rovině se tak projevila obdoba tradiční trestněprávní zásady *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch).³⁵

Druhým komentovaným judikátem je rozsudek 93 Co 146/2015 senátu Městského soudu v Praze, jehož byl J. Jirsa předsedou. V tomto případě šlo o poněkud jednodušší situaci než v předcházejícím případě, protože se řešila jen otázka včasnosti podání odvolání. Soud zaslal

³⁴ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2014, sp. zn./č. j. 93 Co 7/2014

³⁵ Komentář k rozhodnutí MěS v Praze Usnesení ze dne 20. 2. 2014, č. j. 93 Co 7/2014, In *Sborník komentované judikatury*, ročník 2015

zástupci účastníka rozsudek dvakrát do datové schránky. Nejprve 11. 6. 2015 v 12.29.24 hod, kdy se týž den v 13.00.04 hod. do datové schránky přihlásila oprávněná osoba ve smyslu § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech a znovu pak 11. 6. 2015 v 15.17.43 hod. Do datové schránky se pak přihlásila oprávněná osoba až 12. 6. 2015 v 7. 03. 42., a tím byla datová zpráva opět doručena. V rozsudku bylo obsaženo, jak vyžaduje občanský soudní řád, poučení o možnosti podat proti němu odvolání do 15 dnů od jeho doručení k Městskému soudu v Praze prostřednictvím soudu prvního stupně. Účastník podal proti rozsudku odvolání v pondělí 29. 6. 2015 a nalézací soud ho odmítl pro opožděnost, neboť rozsudek byl podle něj doručen do datové schránky zástupce účastníka dne 11. 6. 2015. Od následujícího dne začala běžet patnáctidenní odvolací lhůta, jejíž poslední den připadl na pátek 26. 6. 2015, a pokud účastník odvolání podal až v pondělí 29. 6. 2015, stalo se tak po uplynutí zákonné odvolací lhůty. Nalézací soud proto podle § 208 odst. 1 OSŘ odvolání jako opožděné odmítl.

Proti tomuto usnesení se účastník odvolal s tím, že se jeho zástupce do datové schránky přihlásil až 12. 6. 2015, k doručení tedy došlo teprve tento den a lhůta k podání odvolání tudíž skončila až v pondělí 29. 6. 2015, nikoli v pátek 26. 6. 2015, a proto odvolání podané dne 29. 6. 2015 je včasné.

Odvolací soud v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaromíra Jirsy a soudkyň JUDr. Ireny Štefkové a JUDr. Jany Tondrové dospěl k závěru, že běh zákonné patnáctidenní odvolací lhůty je nutno odvodit od pozdějšího doručení rozsudku, tedy od data 12. 6. 2015. Odvolací lhůta tak začala běžet 13. 6. 2015, poslední den lhůty (27. 6. 2015) připadl na sobotu, a proto byl posledním dnem, kdy mohl účastník včas podat odvolání, 29. 6. 2015, což také učinil a jeho odvolání nelze odmítnout jako opožděné. Toto rozhodnutí zdůvodnil tím, že „k opakovanému doručení došlo pochybením soudu; zároveň tím mohlo dojít k uvedení žalobkyně v omyl v otázce doručení rozsudku, a tudíž i počátku běhu odvolací lhůty. Takové pochybení, které je třeba považovat za nesprávný úřední postup soudu, nemůže jít k tíži účastníka.³⁶ Podle názoru J. Jirsy, vyjádřeného v komentáři, bylo třeba zvolit řešení pro účastníka výhodnější, jinak by mohlo dojít k porušení jeho práva na spravedlivý proces, poněvadž se řídil poučením soudu, které bylo obsažené v druhém, byť nadbytečném, doručení. Výsledkem tohoto přístupu je pak jeho formulace právní věty: „Doručí-li soud v důsledku nesprávného úředního postupu chybně dvakrát stejné rozhodnutí zástupci účastníka, běží odvolací lhůta až od doručení pozdějšího.“³⁷

Zajímavé je, že ani v jednom z rozsudků či komentářů se neobjevila zmínka o výše uvedené opačné judikatuře.

³⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. září 2015, sp. zn./č. j. 93 Co 146/2015

³⁷ Komentář k rozhodnutí MěS Usnesení ze dne 14. 9. 2015, č. j. 93 Co 146/2015, in *Sborník komentované judikatury*, ročník 2015

Podle mého názoru je spravedlivé řešení takovýchto situací obsaženo v rozhodnutích Městského soudu v Praze. V případě, že nové rozhodnutí soudu dojde účastníkovi, nebo účastníkovi řízení i jeho zástupci ještě ve lhůtě, kdy může podat odvolání nebo dovolání proti prvně doručenému rozhodnutí, není přece přípustné po účastníkovi sporu požadovat, aby posuzoval, které rozhodnutí soudu je to správné a konečné, kterým se má řídit. Tím by byly, kromě J. Jirsou uvedené trestněprávní zásady *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch), popřeny další dvě obecné zásady, jimiž se právo řídí již od římských dob, a to *iura novit curia* (soud zná právo) a *lex posterior derogat legi priori* (pozdější zákon ruší zákon dřívější).

5.3 Záměna jiné osoby za účastníka řízení

Obětí chyby při doručování se může stát i právník profesionál. Advokátka a insolvenční správkyň Jarmila Veselá se dostala na jaře 2008 do exekuce kvůli písarské chybě soudní úřednice. V té době vykonávala funkci konkursní správkyň ve firmě TOS Čelákovice, na niž soud vystavil exekuční příkaz kvůli šestitisícovému dluhu za elektřinu. Jenže soudní úřednice do exekučního příkazu omylem napsala její jméno a exekutor chybu dovršil tím, že na internetu dohledal k jejímu jménu „správnou“ adresu a poslal do exekuce místo firmy její konkursní správkyňi. Přesto, že J. Veselá byla uznávanou insolvenční správkyňí a stála dokonce v čele stavovské Komory pro krizové řízení a insolvenční, nebyla schopna se více než rok z exekuce dostat. Po celou tu dobu měla zablokovaný svůj majetek i účty, což jí bránilo ve výkonu povolání. Za neoprávněnou exekuci následně vysoudila pouze poštovné ve výši 32 korun za výzvu exekutorovi k odstranění záznamu v katastru nemovitostí a k tomu tři koruny na úrocích. Soud ale naopak přírkl 58 tisíc korun nákladů na právní zastoupení exekutora, který byl žalován spolu se státem. Nyní podala J. Veselá druhou žalobu, v níž zažalovala stát za zničené podnikání.³⁸

Podle mého názoru by jí mohl pomoci zde v kapitole 3.2 již zmiňovaný náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2230/16 ze dne 1. listopadu 2016, protože opět došlo k situaci, kdy žalobce žádnou svoji právní povinnost nejen neporušil, nýbrž ani porušit nemohl a v daném procesu nebyl zcela evidentně dodržen požadavek na přítomnost spravedlnosti.

³⁸ POKORNÝ, Marek. *Soud si advokátku spletl se strojírny, skončila v exekuci. Vysoudila 32 korun za poštovné* [online]. Aktuálně.cz, 26. listopadu 2016 [cit. 26. listopadu 2016]. Dostupné na < <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/soud-si-advokatku-spletl-s-firmou-a-za-skoncila-v-exekuci-vy/r~96024674b31111e6a16a0025900fea04/> >

6 Úprava doručování na Slovensku

Při hledání možností, jak případně upravit doručování v českém civilním procesu, jsem se obrátil i na Slovensko. I tam totiž dlouhodobě řešili problematiku změn v civilním právu. Na rozdíl od České republiky, kde máme nový kodex hmotného práva, ve Slovenské republice nabyly od 1. července 2016 účinnosti tři nové procesní zákony: Civilný sporový poriadok, Civilný mimosporový poriadok a Správny súdny poriadok. Tyto nové kodexy přinesly množství změn, o kterých můžeme říci, že jsou často inspirovány úpravami českého OSŘ, zejména novelou zákonem č. 7/2009 Sb. Podrobněji jsem se ve slovenské úpravě věnoval doručování, kterému je v Civilnom sporovom poriadku určen druhý díl, paragrafy 105 až 116.

Nově se zavedl princip odpovědnosti za správnost údajů zapsaných ve veřejných registrech a z něj se vyvodila přísná fikce doručování. Soud musí doručovat písemnosti v případě fyzické osoby na adresu evidovanou v registru obyvatel SR nebo na adresu místa pobytu cizího státního příslušníka na území SR a v případě právnické osoby na adresu sídla zapsaného v obchodním registru nebo jiném veřejném registru. Pokud se soudu nepodaří doručit písemnost na tyto evidované adresy, není povinen zjišťovat skutečný pobyt. Jedinou výjimkou, kdy soud musí zjišťovat skutečný pobyt žalovaného, je doručování žaloby a platebního rozkazu.

Dále došlo ke změnám v celkové koncepci doručování soudních písemností, kdy se předpokládá možnost doručování písemností do elektronické schránky (datové schránky) podle zvláštního předpisu³⁹, a nemá-li účastník datovou schránku, může požádat o doručování na svou elektronickou adresu (e-mail), přičemž písemnost se považuje za doručenou po třech dnech od jejího odeslání, i když si ji adresát nepřečetl.

Velká, a řekl bych odvážná změna, spočívá v automatickém zavedení elektronické schránky každému občanovi Slovenské republiky po dovršení 18. roku života. Občan si pak může, ale nemusí, schránku aktivovat na doručování, a tím ji zpřístupní na doručování elektronických úředních dokumentů. Do aktivované schránky pak může doručit elektronické úřední rozhodnutí pouze orgán veřejné moci, ale v případě, že schránka aktivovaná na doručování není, rozhodnutí musí orgán doručit v listinné formě. I v situaci, kdy má občan aktivovanou schránku na doručování, si může zvolit formu komunikace s orgánem veřejné moci v listinné podobě, ten s ním však bude komunikovat jen elektronicky. Občan si může zvolit i opačnou možnost - schránku neaktivovat pro doručování, ale jejím prostřednictvím odesílat orgánu veřejné moci svá podání elektronicky.

Majitel schránky může pověřit přístupem a dispozicí se schránkou i jinou fyzickou nebo právnickou osobu, přičemž může určit rozsah tohoto oprávnění.

³⁹ Zákon č. 305/2013 Z. z. Národní rady Slovenské republiky

Pro přihlášení do schránky je potřebné mít občanský průkaz s elektronickým čipem a definovaným bezpečnostním osobním kódem, čtečku elektronických karet a na počítači nainstalovaný software na přihlašování (eID klient) a příslušné ovladače k čtečce karet.

Schránky fyzických osob – podnikatelů a právnických osob se zřizovaly průběžně již od 31. ledna 2014 v návaznosti na registraci subjektu v příslušném registru, proces povinné aktivace pak začal od 1. srpna 2016 pro právnické osoby, které mají sídlo na území Slovenska a schránku si zatím dobrovolně neaktivovaly. Tento proces bude ukončen dvěma způsoby. Aktivace se dovrší úspěšně buď prvním přihlášením, anebo nejpozději k 1. lednu 2017 nuceně. Tato povinnost se však zatím netýká malých živnostníků, fyzických osob. Takto elektronicky doručená listina je rovnocenná s listinou doručenou v papírové podobě.

Podmínkou pro elektronizaci nejen doručování, ale i celé státní správy, je kvalitní zákon. Ve srovnání s naším zákonem o eGovernmentu, kterým je zákon č. 300/2008 Sb., je podle mého názoru slovenský zákon č. 305/2013 Z. z. „o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov“ komplexnější a zabývá se také dalšími věcmi, jež jsou v České republice řešeny v samostatných zákonech nebo nejsou ještě řešeny vůbec. Podle mého názoru je ve slovenském zákoně lépe řešena problematika podání, které vyžaduje podpis. Především nezavedli tzv. fikci podpisu, která u nás umožňuje z datové schránky odesílat nepodepsaná podání, na něž má však příjemce hledět jako na podepsaná, což z hlediska situací možných v reálném životě může přinést spoustu výkladových problémů.⁴⁰ Na Slovensku musí ten, kdo činí nějaké podání vyžadující podpis, podání řádně podepsat, čili podle zákona autorizovat. U listin se to dělá vlastním podpisem, v případě elektronických schránek a elektronické formy podpisem elektronickým. A zde je rozdíl mezi slovenským a českým zákonem nejen v terminologii, ale hlavně v obsahu termínů. Na Slovensku je takové podání autorizováno „zaručeným elektronickým podpisem“, který přibližně odpovídá našemu uznávanému elektronickému podpisu. Náš „zaručený elektronický podpis“, který ve skutečnosti nic nezaručuje, má na Slovensku obdobu v „elektronickém podpisu.“ A náš „elektronický podpis“ se ve slovenském zákonu vůbec nevyskytuje.

Další výhodou slovenského zákona je, že má elektronický ekvivalent pro úředně ověřený podpis, takže takový právní úkon⁴¹, který v listinné podobě vyžaduje ověřený vlastnoruční podpis, mohou v elektronické podobě autorizovat pomocí zaručeného elektronického podpisu (jakoby našeho uznávaného elektronického podpisu) a časového razítka. Takový elektronický ekvivalent

⁴⁰ Např. jak bude posuzována situace, když zaměstnanec právnické osoby bez práva podepisovat jejím jménem klasické listinné dokumenty, ale s právem odesílat datové zprávy, zneužije tohoto práva a pošle na svého zaměstnavatele návrh do konkursního řízení na základě nikým nepodepsaného návrhu, pouhým odesláním z firemní datové schránky?

⁴¹ V terminologii české občanského zákoníku „právní jednání“

český zákon nemá a kvůli tomu pak není možné bez určitého „obcházení“ provádět v elektronické podobě ty úkony, které vyžadují ověřený vlastnoruční podpis.

Příjemným rozdílem pro slovenského občana je také možnost elektronické platby správních poplatků.

Jak jsem výše uvedl, v několika oblastech je podle mého názoru slovenská úprava doručování, především díky jejich zákonu o eGovernmentu, zpracována lépe než česká. Především vysoce hodnotím povinné zavedení datových schránek pro doručování písemností orgánů veřejné moci všem občanům Slovenské republiky po dovršení 18. roku života, kteří si ji mohou, ale nemusejí pro doručování aktivovat. To vytváří prostor pro to, aby mladá generace, pro niž je elektronická komunikace mezi sebou dnes již samozřejmostí, komunikovala v budoucnosti tak samozřejmě i s úřady. Také problematika elektronických podpisů je v něm lépe vyřešena.

Zavedení principu odpovědnosti za správnost údajů zapsaných ve veřejných registrech a z něj vyvozená přísnější fikce doručování než česká, je otázkou do diskuse. Vzhledem k povinnosti a možnosti využívat datovou schránku nebo elektronickou adresu bych se však klonil k názoru, že přísná úprava je zde na místě.

7 Problematika doručování výhradně do vlastních rukou adresáta Českou poštou

K problematice doručování jako celku mě dovedla, jak jsem se již zmínil v úvodu své práce, osobní zkušenost s doručováním zásilek výhradně do vlastních rukou adresáta prostřednictvím České pošty, s. p., kdy se kvůli následkům dětské mozkové obrny nemohu podepsat, a proto mne při jednáních se všemi úřady i soukromými firmami zastupují rodiče, jimž jsem formou notářského zápisu udělil generální plnou moc.

Pracovníci České pošty odmítali při doručování zásilek do vlastních rukou tuto plnou moc uznávat a zvláště velké problémy dělali v případě zásilek určených do vlastních rukou výhradně jen adresáta, protože předání takových zásilek podmiňovali adresátovým vlastnoručným podpisem. Což je v případě v případě ochrnutých nebo bezrukých osob, které se nenaučily psát ústy nebo nohou, neřešitelný problém. V této situaci jsem nebyl sám. Tuto praxi uplatňovala Česká pošta dlouho a na území celé republiky.

Stejnou praxi neuznávání plných mocí uplatňovala a nadále uplatňuje i vůči osobám, které se nevyskytovaly na své adrese například z důvodu pobytu v nemocnici nebo v zahraničí. Naposledy tuto problematiku rozvířil deník Blesk v článku pod titulkem, který sice odpovídá bulvárnímu charakteru deníku, ale bohužel přesně vystihuje realitu.⁴² Češi mající příbuzné v zahraničí nebo tam pracující si v něm stěžují na to, že zásilky určené výhradně do vlastních rukou nemůže vyzvednout blízká osoba ani s generální plnou mocí. Mluvčí České pošty Matyáš Vitík to v článku vysvětluje tím, že pokud si někdo zvolí doručení do vlastních rukou výhradně jen adresáta, je zřejmé, že nechce, aby kdokoli jiný, byť i rodinný příslušník, zásilku převzal. Česká pošta toto přání musí podle něj respektovat a ani v takových případech nemůže zásilku předat jiné osobě, než je adresát. To, že adresát nemůže nijak ovlivnit, jakou formu doručování zvolí odesílatel, už Českou poštou zřejmě nezajímá.

Podle mého názoru Česká pošta tak neuplatňuje správně ve styku se svými zákazníky – fyzickými osobami - ustanovení občanského zákoníku o plné moci, ba přímo praxe České pošty ustanovení občanského zákoníku a dalších právních předpisů porušovala a stále porušuje.

O tomto porušování jsem vedl korespondenci s vedením České pošty s. p., Regionu Severní Morava⁴³ od ledna 2010, kdy mi doručovatelka odmítla vydat dopis z České správy sociálního zabezpečení, protože jsem se nemohl podepsat na doručence. Jádrem sporu bylo tvrzení České pošty, že nemůže vydávat zásilky určené výhradně do rukou adresáta zmocněnci

⁴² *Cestujete, umíráte? Smůla. Dopis jen do vlastních rukou pošta nikomu jinému nedá* [online]. blesk.cz, 4. srpna 2016, [cit. 3. listopadu 2016]. Dostupné na < <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/410700/cestujete-umirate-smula-dopis-jen-do-vlastnich-rukou-posta-nikomujinemu-neda.html> >.

⁴³ Gramaticky chybný název Severní Morava jsem převzal z hlavičky dopisu provozního ředitele ČP.

adresáta, protože jí vydání takto označené zásilky znemožňují Poštovní podmínky, o nichž prohlásila, že nejsou interním předpisem, ale obecně platným předpisem, který upravuje vzájemný vztah mezi Českou poštou, s. p. a jejími zákazníky v intencích zákona o poštovních službách. Zároveň odmítla aplikovat per analogiam na tyto poštovní podmínky ustanovení § 50a odst. 1 občanského soudního řádu v platném znění. Toto ustanovení doplněné zákonem č. 218/2009 Sb. stanoví, že za fyzické osoby jsou oprávněny písemnost přijmout osoby, které k tomu byly adresátem zmocněny na základě plné moci udělené před provozovatelem poštovních služeb.

Česká pošta tvrdila, že na vydání zásilky určené výhradně do rukou adresáta nebo mému zmocněnci nemám nárok, protože to znemožňuje ustanovení článku 19 Poštovních podmínek Základní poštovní služby (podle nich obecně platného předpisu), kde je v odst. 1. uvedeno: „V případě této doplňkové služby podnik dodá poštovní zásilku výhradně jen adresátovi.“⁴⁴

K názoru, že Poštovní podmínky jsou obecně závazným předpisem, došla ČP pravděpodobně na základě skutečnosti, že s jejich zněním musí vyslovit a vyslovil souhlas Český telekomunikační úřad, což je instituce, která byla zřízena zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích, dále jen „zákon“) ke dni 1. května 2005 jako ústřední správní úřad pro výkon státní správy ve věcech stanovených zákonem, včetně regulace trhu a stanovování podmínek pro podnikání v oblasti elektronických komunikací a poštovních služeb, a má tedy právo vydávat vyhlášky s platností ministerských vyhlášek.

Ponechme stranou otázku, zda schválení nějaké podnikové normy, která specifikuje nabídku služeb zákazníkům, ústředním orgánem státní správy má stejné právní účinky jako přímé vydání normy ústředním orgánem státní správy. V obou případech se totiž bude jednat o normu nižší právní síly, než je zákon.

A protože stále platí principy, že „Právní síla právních normativních aktů spočívá v tom, že právní normativní akt nižšího stupně právní síly nesmí obsahově odporovat aktu vyššího stupně právní síly. Právní normativní akt může být změněn nebo zrušen pouze právním normativním aktem vyššího nebo stejného stupně právní síly.“⁴⁵, je stanovisko České pošty protiprávní.

Dalším argumentem, proč je stanovisko České pošty nesprávné, je její striktní, pouze gramatický výklad ustanovení 19, odst. 1 Poštovních podmínek. Při teleologickém výkladu dojdeme k závěru, že smyslem tohoto ustanovení je zaručit zákazníkovi (objednateli služby) doručení zásilky adresátovi tak, aby okamžikem doručení mohly nastat právní účinky, které

⁴⁴ Poštovní podmínky České pošty, s. p. – Základní poštovní služby, platné od 1. 10. 2016, [online]. ceskaposta.cz, [cit. 21. listopadu 2016]. Dostupné na <<https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/282441/zps.pdf/a085daca-e843-4885-b60b-af3372319f75>>.

⁴⁵ OSINA, Petr, KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel. *Teorie práva*. Praha: Linde, 2007, str. 43

objednatel služby od doručení očekává. Protože podle občanského zákoníku mají úkony provedené zmocněncem stejné účinky jako úkony provedené zmocnitelem (§ 436, odst. 1, věta první „Kdo je oprávněn právně jednat jménem jiného, je jeho zástupcem; ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.“), je tak při převzetí zásilky zmocněncem účel podmínky zákazníka „dodat výhradně adresátovi“ naplněn. A je naplněn dokonce rychleji, než kdyby pošta zásilku uložila a čekala, až si ji adresát osobně vyzvedne nebo až uplyne lhůta 10 dnů, aby mohla nastat fikce doručení.

Nejdůležitější pro posouzení celé problematiky je však skutečnost, že správní řád, občanský soudní řád a další řády, ani zákon o poštovních službách neznají dělení doručování zásilek na „dodání do vlastních rukou“ a „dodání do vlastních rukou výhradně jen adresáta“. Správní řád hovoří v ustanoveních § 19 odst. 4, resp. § 20 odst. 2 a § 21 odst. 2 pouze o doručování do vlastních rukou. Také z komentáře P. Hlavsy k občanskému soudnímu řádu k problematice doručování vyplývá, že není možné, aby si doručující orgán dohodl s odesílajícím soudem nějakou jinou úpravu doručování, než je stanovena v zákoně.⁴⁶ Způsob doručování „dodání do vlastních rukou výhradně jen adresáta“ je však jen záležitostí nabídky služby České pošty v podzákoně normě – Poštovních podmínkách.

Bohužel tato nabídka je některými správními orgány využívána v domnění, že tak získávají průkaznější potvrzení doručení zásilky adresátovi. Touto situací se již v minulosti zabývalo i zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu dne 10. 1. 2006, které došlo k závěru č. 24, že „Správní orgány by měly při doručování písemností podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, prostřednictvím České pošty používat obálky s modrým pruhem (služba dodání do vlastních rukou – pozn. autora), s výjimkou případů, kdy by ze zvláštního zákona bylo možno alespoň nepřímo dovodit, že jde o písemnost takové povahy, u níž nepřipadá v úvahu její předání osobě odlišné od adresáta; v tomto případě bude možno doručit písemnost obálkou s červeným pruhem. Doručovat písemnosti v obálce s červeným pruhem by měl správní orgán rovněž v případě, kdy by bylo zřejmé, že je vzhledem k okolnostem případu nezbytné, aby bylo doručeno přímo účastníkovi a zároveň nebylo správnímu orgánu známo, zda a komu udělil účastník řízení plnou moc pro přebírání písemností, popřípadě tehdy, když by správnímu orgánu

⁴⁶„Doručení písemnosti současně musí být jednoznačně dokladováno (pomocí veřejné listiny) a musí být kdykoliv v budoucnu ověřitelné. Protože to, zda proběhlo doručení podle zákona, posuzuje nejen soud, který dal písemnost k doručení (zásadně soud 1. stupně), ale často i odvolací soud nebo dovolací soud, kterému okolnosti, za nichž byla dána k doručení, nemohou být známy, musejí pravidla doručování být patrna přímo ze zákona, bez možnosti výjimek v jednotlivých případech doručení, které by vyplývaly jen z dohody mezi odesílajícím soudem a doručujícím orgánem.“ HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, soudní řád správní a předpisy související s úvodem k aplikaci komunitárního práva a ke předběžné otázce*. 5. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 10. 2008. Linde Praha, a. s., 2008, s. 56.

bylo známo, že adresát písemnosti udělil plnou moc pro přebírání písemností určených do vlastních rukou osobě, která vystupuje v řízení s protichůdným zájmem.⁴⁷

Při zjišťování, zda existují zvláštní zákony, o nichž se ve svém stanovisku zmiňuje zasedání poradního sboru ministra vnitra, ze kterých by bylo možno alespoň nepřímo dovodit, že existují písemnosti takové povahy, u nichž nepřipadá v úvahu jejich předání osobě odlišné od adresáta, tedy u kterých by vzhledem k zásadě „lex specialis derogat legi generali“ nemohla být použita v minulosti ustanovení paragrafů 31 a 32 starého občanského zákoníku o plné moci a dnes ustanovení § 436 nového občanského zákoníku, jsem na žádný takový nenarazil. Prostudoval jsem přitom občanský soudní řád, soudní řád správní, zákon o správě daní a poplatků, trestní řád a zákon o zvláštních řízeních soudních. Navíc jsem si přidal zákon o sociálních službách a zákon o důchodovém pojištění. Ve všech těchto předpisech se používá pouze pojmu „doručování do vlastních rukou“ a ve všech je buď explicitně, nebo nepřímo umožněno zastoupení adresáta.

Požadavek na doručování některých písemností v obálce s červeným pruhem jsem našel pouze v Sbírce instrukcí a sdělení 5/2008 Ministerstva spravedlnosti a v Pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce poř. č. 6/2007, jímž se mění pokyn obecné povahy č. 7/2004, jímž se vydává kancelářský řád státního zastupitelství, ve znění pokynů obecné povahy č. 10/2004, č. 12/2004, č. 4/2005, č. 1/2006, č. 10/2006 a č. 1/2007, tedy opět pouze v podzákoně normě.

Domnívám se tedy, že existuje právní nárok na to, aby zásilky, určené výhradně do rukou adresáta doručované Českou poštou, byly Českou poštou vydávány i adresátem zmocněným zástupcům. Není mi známa žádná skutečnost, která by nasvědčovalo možnosti zániku nároku, protože neexistuje žádné zákonné ustanovení, které by vylučovalo použití plné moci. Pouze v záležitostech doručování písemností v občanskoprávních sporech by musela plná moc být udělena před provozovatelem poštovních služeb, jak vyplývá z § 50a odst. 1 občanského soudního řádu v platném znění doplněného zákonem č. 218/2009 Sb., který stanoví, že za fyzické osoby jsou oprávněny písemnost přijmout osoby, které k tomu byly adresátem zmocněny na základě plné moci udělené před provozovatelem poštovních služeb.

Přestože Česká pošta neustoupila ze svého stanoviska neuznávání institutu plné moci v případě stále nabízené služby „zásilky určené výhradně do rukou adresáta“, zřejmě pod tlakem veřejnosti upravila své Poštovní podmínky pro adresáty, kteří jsou přítomni předání zásilky, ale nemohou se podepsat nebo jsou jinak handicapováni, vstřícnějším způsobem. V článku

⁴⁷ Závěry Poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu 2006, Závěr č. 24 přijatý na základě písemných vyjádření členů poradního sboru ke podkladům rozeslaným 10. 1. 2006 Doručování správních písemností prostřednictvím poštovních obálek [online]. mvr.cz, [cit. 21. ledna 2016]. Dostupné na < <http://www.mvr.cz/clanek/zavery-poradniho-sboru-ministra-vnitra-ke-spravnimu-radu.aspx>>.

3, odstavci 3 uvádí: „Jestliže se příjemce, od kterého se vyžaduje, aby převzetí poštovní zásilky potvrdil svým podpisem, není schopen podepsat, převzetí poštovní zásilky musí potvrdit jiným způsobem. Podnik je povinen zajistit, že splnění podmínky podle věty první potvrdí svým podpisem jiná vhodná osoba, která byla dodání poštovní zásilky přítomna“ a v odstavci 4 „Jestliže příjemce, od kterého se vyžaduje, aby převzetí poštovní zásilky potvrdil svým podpisem, z důvodu svého zdravotního stavu není schopen převzetí poštovní zásilky jednoznačně potvrdit, podnik je povinen zajistit, že dodání poštovní zásilky potvrdí svým podpisem jiná vhodná osoba, která mu byla přítomna.“⁴⁸

Tím sice vyřešila situaci svéprávných adresátů, kteří nejsou schopni se fyzicky podepsat a jsou při doručení přítomni, nedořešena ale ještě zůstává situace adresátů, kteří přítomni v místě pobytu nejsou, ale chtějí problematiku, které se doručovaná písemnost týká, zodpovědně řešit, a proto si zvolili zástupce.

⁴⁸ *Poštovní podmínky České pošty, s. p. – Základní poštovní služby, platné od 1. 1. 2016*, [online]. ceskaposta.cz, [cit. 21. listopadu 2016]. Dostupné na <<https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/282441/zps.pdf/a085daea-e843-4885-b60b-af3372319f75>>.

Závěr

Při studiu úprav doručování v jednotlivých zákonech jsem dospěl k názoru, že rozdíly, které jsou obsaženy v jednotlivých zákonných úpravách, nejsou způsobeny tím, že by měly nějaký zvlášť opodstatněný konkrétní věcný význam, s výjimkou ustanovení o doručování v ZŘS, která se týkají specifických situací, jako jsou např. řízení o vyslovení přípustnosti či nepřipustnosti převzetí a další držení člověka ve zdravotním ústavu, výkonu rozhodnutí ve věci ochrany proti domácímu násilí, výkonu rozhodnutí o odnětí dítěte. Proto by bylo podle mého názoru možné připravit zákon o doručování, který by jednotně napříč právním řádem doručování upravil.

Druhou, a pravděpodobně i snazší možností, by bylo sjednotit dílčí prvky doručování v rámci jednotlivých kodexů.

U prvního kroku při doručování nevidím věcný důvod, proč by první volbou pro správní řád a soudní řád správní mělo být doručování do datové schránky. I ve správním řízení a v řízení před správními soudy vystupují občané, kteří datovou schránku nemají. Domnívám se, že sjednocení s občanským soudním řádem, trestním řádem, daňovým řádem a řízeními upravenými v ZŘS nic nebrání, a pokud chceme doručování sjednotit, první volbou by všech kodexech mělo být doručování při jednání nebo jiném úředním úkonu.

V dalším postupu by pak mělo následovat ve všech kodexech povinné doručení do datové schránky, jež by měla být povinně zřízena podle slovenského vzoru i všem fyzickým osobám starším 18 let, případně doručení na elektronickou adresu s podmínkou uznávaného elektronického podpisu. Teprve nebude-li mít účastník tyto možnosti elektronického doručování, měla by nastoupit možnost doručování samotným orgánem nebo provozovatelem poštovních služeb na adresu, kterou soudu sdělí, a nesdělí-li ji, doručovalo by se na adresy uvedené v § 46b OSŘ. Poslední možností by pak bylo v zákonem stanovených případech doručování písemnosti prostřednictvím jiného doručujícího orgánu, jako jsou obecní úřad, policejní orgán nebo obecní policie.

Ohledně doručování elektronickou cestou navrhuji upravit náš zákon o eGovernmentu podle slovenského vzoru, který reflektuje skutečnost, že žijeme v jednadvacátém století, v němž je postupná elektronizace našeho běžného života neodvratitelným trendem, kterému se neubrání žádná oblast života. Zároveň však také respektuje skutečnost, že i v jednadvacátém století budou žít lidé, kteří si datovou schránku ani e-mailovou adresu nikdy nepořídí, nebo si datovou schránku z nejrůznějších důvodů nebudou chtít aktivovat.

Doručující orgány by se mohly sjednotit podle obecné logiky, že nejdříve doručuje soud nebo orgán, který vyhotovil písemnost, případně jiné instituce, které se podílejí na činnosti, jež je upravena daným kodexem, a pak provozovatel poštovních služeb, za předpokladu, že z poštovní

smlouvy vyplývá povinnost dodat poštovní zásilku obsahující písemnost způsobem, který je v souladu s požadavky daného řádu. Poslední možností by mělo být doručení orgánem obce, je-li obec účastníkem řízení nebo má-li účastník v obci evidováno bydliště a byly vyčerpány předchozí možnosti.

U adresy pro doručování jsem pro převzetí úpravy z OSŘ, ovšem korigované o slovenskou úpravu eGovernmentu. V případě ZŘS by záleželo na typu řízení; tam, kde je dnes speciální úprava, by měla být zachována i v budoucnu.

Při sjednocování druhů doručování se kloním ke třem druhům doručování, jak jsou pojednány ve správním řádu a v podstatě i v daňovém řádu.

Při doručování do vlastních rukou navrhuji zavést explicitní paragraf o možnosti převzetí zásilky do vlastních rukou zplnomocněncem, jehož zplnomocnění musí mít formu veřejné listiny. Tím by se odstranilo mnoho problémů, které vznikají při posuzování, zda proběhlo řádné doručení fikcí u zodpovědných účastníků řízení, kteří by si rádi při vědomí dlouhodobé absence v místě pobytu zvolili svého zástupce pro přebírání písemností, ale současná úprava jim to neumožňuje.⁴⁹ Taková úprava by samozřejmě vyřešila i problémy s doručováním handicapovaným osobám, které se nemohou podepsat.

Místo uložení by mělo být ve všech kodexech určeno podle toho, kdo doručoval, tedy zpravidla provozovatel poštovních služeb, pokud se doručovalo jeho prostřednictvím. Platila by tedy zásada: „Kdo doručuje a z jakéhokoliv důvodu nedoručí, ukládá.“

Zvláštní způsoby doručování by vzhledem k tomu, že jsou zvláštní, měly být ponechány ke specifikaci v jednotlivých kodexech podle jejich zvláštních potřeb (např. doručování do místa výkonu trestu, zařízení poskytujících zdravotnickou péči apod.).

Neúčinnost doručení by měla být ve všech kodexech upravena tak, aby adresát mohl požádat o neúčinnost doručení, pokud si nemohl uloženou písemnost ve stanovené lhůtě vyzvednout ze závažného a nepředvídatelného důvodu. Návrh by musel být podán do 15 dnů ode dne, kdy se účastník s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit. Výjimky týkající se v ZŘS řízení o určení, zda tu manželství je či není a o neplatnost manželství, by byly zachovány.

U největšího provozovatele poštovních služeb – České pošty, pak navrhuji úpravu Poštovních podmínek, z nichž by měla být odstraněna nabídka doručení výhradně do rukou adresáta, která překračuje rámec zákonných požadavků a zbytečně komplikuje život mnoha lidem a institucím.

⁴⁹ Typicky studenti na zahraničním studijním pobytu, zaměstnanci vyslaní na dlouhodobou pracovní cestu apod.

V své práci jsem došel k potvrzení výchozí teze, že právní úpravu doručování soudních písemností je možno zjednodušit a sjednotit. Souhrnná novela občanského soudního řádu sice zavedením některých nových institutů situaci částečně zjednodušila, ale se zavedením datových schránek se vyskytly problémy nové, které judikatura musí průběžně řešit. Při analýze nejčastějších případů porušení práva na spravedlivý proces v souvislosti s doručováním jsem dospěl k názoru, že přenesení tíhy dokazování správného doručení ze soudu na účastníky řízení přináší soudům možnost postupovat značně formálně, bez ohledu na obecně chápanou spravedlnost, což nepovažuji za správné.

Zjistil jsem také, že v otázce řešení problematiky včasnosti doručení v případě opětovného doručení téhož rozhodnutí se zásadně liší starší a nová judikatura a došel jsem k souhlasnému závěru s judikaturou novou, která je názoru, že pokud je dvojí doručení zaviněno orgánem veřejné moci, opětovné doručení zakládá novou lhůtu.

Při rozboru praxe doručování do vlastních rukou prostřednictvím České pošty jsem si potvrdil výchozí názor, že Česká pošta svou obchodní nabídkou na doručování výhradně do vlastních rukou adresáta porušuje právní řád, a proto jsem navrhl tuto možnost zrušit.

Po rozboru současné úpravy doručování v jednotlivých procesních řádech jsem dospěl při formulování možností úprav *de lege ferenda* k názoru, že její roztržitost by bylo možné odstranit buď zákonem o doručování, který by jednotně napříč právním řádem doručování upravil, nebo sjednocením dílčích prvků doručování v rámci jednotlivých kodexů s využitím prvků nové slovenské úpravy procesního práva, zejména elektronického doručování. O hrubý návrh takového sjednocení jsem se pokusil.

Bibliografie

Monografie

DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád. Komentář I. a II. díl*, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. 1108 s. (I. díl), 948 s. (II. díl).

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád I, II: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 2500 s.

HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, soudní řád správní a předpisy související s úvodem ke aplikaci komunitárního práva a ke předběžné otázce*. 5. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 10. 2008. Praha: Linde, 2008. 647 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016. 1280 s.

JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. *Správní řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 848 s.

OSINA, Petr, KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel. *Teorie práva*. Praha: Linde, 2007. 335 s.

SKULOVÁ, Soňa a kol. *Správní právo procesní*, 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. 388 s.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s.

SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. *Doručování v soudním řízení*. Linde Praha, a. s., 2009. 267 s.

SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMUŽÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. 458 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, BARTONÍČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid. *Doručování v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2009. 144 s.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 7. aktualizované vydání. Praha: Linde, a. s., 2014. 624 s.

Články z odborných časopisů

JIRSA, Jaromír. Civilní proces po souhrnné novele - sedm rozdílů - sedm otázek a sedm odpovědí, *Zpravodaj Jednoty českých právníků*, 2009, č. 2, str. 9 – 27.

SVOBODA, Karel. Proč už české soudy nemají hledat pravdu, *Právník*, 2009, č. 8, s. 866 - 875.

ŠÍNOVÁ, Renáta. Právní úprava doručování ve vybraných procesních předpisech České republiky. *Právní fórum*, 2011, roč. 8, č. 6, s. 241 – 250.

VLK, Václav. Několik poznámek a jedna úvaha nad 109. pokusem o opravu o. s. ř., *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, str. 39 – 43.

Příspěvky ze sborníků resp. sborníky

JIRSA, Jaromír. Komentář k rozhodnutí MěS Praha Usnesení ze dne 20. 2. 2014, č. j. 93 Co 7/2014, In *Sborník komentované judikatury (ročník 2015)*, ATLAS consulting, spol. s r. o., 1. 1. 2015

JIRSA, Jaromír. Komentář k Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2012, sp. zn./č. j.:8 Cmo 262/2011-27, In *JUDr. Jaromír Jirsa - Sborník komentované judikatury (ročník 2012)*, ATLAS consulting, spol. s r. o.

JIRSA, Jaromír. Komentář k Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 9. 2012 sp. zn./č. j.: 8 Cmo 299/2011-16, In *JUDr. Jaromír Jirsa - Sborník komentované judikatury - Doručování písemností*, 6. 11. 2012, ATLAS consulting, spol. s r. o.

Soudní judikatura, II. ročník, č. 1/1998, CODEX BOHEMIA, s. r. o., 20 s.

Judikatura

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97

Nález Ústavního soudu ze dne 1. října 2002, sp. zn./č. j.: II. ÚS 92/01

Nález Ústavního soudu ze dne 20. září 2016, sp. zn. II. ÚS 1820/16

Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16

Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce poř. č. 6/2007, jímž se mění pokyn obecné povahy č. 7/2004, jímž se vydává kancelářský řád státního zastupitelství, ve znění pokynů obecné povahy č. 10/2004, č. 12/2004, č. 4/2005, č. 1/2006, č. 10/2006 a č. 1/2007

Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. října 1956, sp. zn./č. j.: 7 Co 423/56

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1967, sp. zn./č. j.: 6 Cz 183/67, In Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 19/1968

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2007, sp. zn. 20 Cdo 3160/2006

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. ledna 2009 č. j. 5 Afs 105/2008 – 94

Stanovisko Nejvyššího soudu č. j. Prz 36/67

Stanovisko Nejvyššího soudu č. j. Rc V/68

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. března 2008 č. j. 5 Ans 2/2008 – 35

Usnesení Vrchního soudu ze dne 13. března 2000, č. j. 5 Cmo 41/2000-80

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. ledna 2012, sp. zn./č. j.: 12 Cmo 392/2011-36

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. února 2012, sp. zn./č. j.: 8 Cmo 262/2011-27

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. září 2012, sp. zn./č. j.: 8 Cmo 299/2011-16

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. května 2015, sp. zn./č. j. 3 Cmo 101/2015-124

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. září 1996 sp. zn. 2 Cdon 1154/96

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2013, sp. zn. 25 Cdo 3897/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. července 2013 21 Cdo 1993/2012

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. února 2014, sp. zn. 93 Co 7/2014

Usnesení Městského soudu v Praze dne 14. září 2015, sp. zn. 93 Co 146/2015

Internetové zdroje

Poštovní podmínky České pošty, s. p. – Základní poštovní služby, platné od 1. 1. 2016, [online]. ceskaposta.cz, [cit. 21. listopadu 2016]. Dostupné na <<https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/282441/zps.pdf/a085daea-e843-4885-b60b-af3372319f75>>.

Poštovní podmínky České pošty, s. p. – Základní poštovní služby, platné od 1. 10. 2016, [online]. ceskaposta.cz, [cit. 21. listopadu 2016]. Dostupné na <<https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/282441/zps.pdf/a085daea-e843-4885-b60b-af3372319f75>>.

JIRSA, Jaromír. *O novém řádu napodruhé (a pravděpodobně ještě ne naposledy)* [online].

pravni prostor.cz, 13. října 2014 [cit. 21. ledna 2016]. Dostupné na

<<http://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/k-o-novem-radu-napodruhe-a-pravdepodobne-jeste-ne-naposledy>>.

MALECKÝ, Robert. *Roman Fiala: Doručování písemností je neuralgický bod české justice* [online].

ceska-justice.cz, 30. ledna. 2015 [cit. 15. ledna 2016]. Dostupný na <<http://www.ceska-justice.cz/2015/01/roman-fiala-cilem-noveho-obcanskeho-soudniho-radu-je-kontinuita-rizeni/>>.

Závěry Poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu 2006, *Závěr č. 24 přijatý na základě*

písemných vyjádření členů poradního sboru ke podkladům rozeslaným 10. 1. 2006 Doručování správních

písemností prostřednictvím poštovních obálek [online]. mvr.cz, [cit. 21. ledna 2016]. Dostupné na

<<http://www.mvcr.cz/clanek/zavery-poradniho-sboru-ministra-vnitra-ke-spravnimu-radu.aspx>>.

Ginter, Jindřich. *Ústavní právník Gerloch chce vrátit do ústavy národ* [online]. novinky.cz,

14. listopadu 2016 [cit. 16. listopadu 2016]. Dostupné na

<<https://www.novinky.cz/domaci/420565-ustavni-pravnik-gerloch-chce-vratit-do-ustavy-narod.html>>.

POKORNÝ, Marek. *Soud si advokátku spletl se strojírny, skončila v exekuci. Vysoudila 32 korun*

za poštovné. [online]. Aktuálně.cz, 26. listopadu 2016 [cit. 26. listopadu 2016]. Dostupné na

<<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/soud-si-advokatku-spletl-s-firmou-a-ta-skoncila-v-exekuci-vy/r~96024674b31111e6a16a0025900fea04/>>.

Legislativní akty

Zákon 500/2004 Sb., Správní řád ve znění zákona č. 303/2013 Sb.

Zákon 141/1961 Sb., Trestní řád ve znění pozdějších předpisů

Zákon Sb. Soudní řád správní ve znění zákona č. 150/2002 Sb.

Zákon 99/1963 Sb. Občanský soudní řád ve znění zákona č. 293/2013 Sb.

Zákon 280/2009 Sb. Daňový řád ve znění zákona č. 344/2013 Sb., 458/2011 Sb.

Zákon č. 155/1995 Sb., Zákon o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

Zákon č. 29/2000 Sb. ZÁKON ze dne 18. ledna 2000 o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách) ve znění zákonů č. 517/2002 Sb., č. 225/2003 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 95/2005 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 444/2005 Sb., č. 230/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 110/2007 Sb., č. 41/2009 Sb., č. 281/2009 Sb., č. 285/2009 Sb. a č. 153/2010 Sb.

Zákon č. 300/2008 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Zákon 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok Národnej rady Slovenskej republiky

Zákon č. 305/2013 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky

Rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu o udělení poštovní licence ze dne 25. 2. 2013

Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy č. 37/1992 Sb.

Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce poř. č. 6/2007, jímž se mění pokyn obecné povahy č. 7/2004, jímž se vydává kancelářský řád státního zastupitelství, ve znění pokynů obecné povahy č. 10/2004, č. 12/2004, č. 4/2005, č. 1/2006, č. 10/2006 a č. 1/2007,

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org, In Sběrka instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti České republiky 1/2002, kterou byl vydán Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

Sběrka instrukcí a sdělení 5/2008 Ministerstva spravedlnosti

Shrnutí

Autor rozebírá aktuální problematiku doručování, zejména v civilním soudním řízení, v intencích práva na spravedlivý proces. Pozornost věnoval hlavně judikatuře, kdy na jednotlivých případech ukázal nejčastější porušování práva na spravedlivý proces. Poté, co provedl rozbor doručování v jednotlivých procesních kodexech, srovnal ještě českou úpravu s novou slovenskou úpravou doručování, zvl. úpravou doručování do datových schránek. Zvláštní pozornost věnoval doručování do vlastních rukou prostřednictvím České pošty. V závěru příspěvku se pokusil navrhnout úpravy doručování de lege ferenda.

Abstract

The author analyses the current issues of delivery, particularly in civil court proceedings, in keeping with the right to a fair trial. He focused his attention mainly on judicature by revealing – through the individual cases - frequent violations of the right to a fair trial. After analysing delivery service in individual codes of procedure, he also compared the Czech treatment of delivery to the new Slovak one, especially the delivery to data box. He aimed special attention on personal delivery by Česká pošta (Czech Post). In the end of the paper, he tried to propose modifications on delivery de lege ferenda.

Seznam klíčových slov / List of key words

doručení	delivery
právo na spravedlivý proces	right to a fair trial
písemnost	document
datová zpráva	data message
elektronický podpis	electronic signature
datová schránka	data box
uložení	storage
fikce doručení	fiction of delivery
Česká pošta	Czech Post